

BONA PAU

Nº. 549 - Any XLVI - MONTUÏRI - NOVEMBRE - 1998

↑ Els 6 molins del Molinar s'aixequen airosos damunt el turó

↓ Així estava la plaça Major el darrer dia d'Octubre

Gabriel Payeras "Cardaix" mor cremat

•
El fiscal demana 6 anys de presó per al batle, l'ex-secretari i una funcionària municipal

•
Es pot demanar subvenció per restaurar els molins del Molinar

•
L'Ajuntament informa que la reforma de la plaça estarà acabada per la fira

•
Neix un club de bàsquet masculí

La darrera foto que es féu de la Plaça Major abans de la reforma

Donants de sang

L'equip mòbil de la Germandat de Donants de Sang de Mallorca en la seva campanya de recollida voluntària de sang, vendrà a Montuïri dia 11 de novembre de les 18 a les 21'30 h. per fer la col·lecta de sang en el Consultori Mèdic. Per aquest motiu es fa una crida als que normalment en donen.

Normalització lingüística

Entre els 32 ajuntaments que han sol·licitat ajuda al Govern Balear per a la normalització lingüística hi figura el de Montuïri al qual se li ha assignat la quantitat de 448.097 pessetes per aquest concepte

BONA PAU Montuïri

Director: Onofre Arbona Miralles

Redactor en cap: Gabriel Gomila Jaume

Redactors i col·laboradors:

Joan Miralles i Monserrat, Catalina Sas-tre Pericàs, Mateu Rigo Bonet, Guillem Mas Miralles, Miquel Martorell Arbona, Gaspar Socías Mora, Antoni Mateu Socías, Onofre Torres Ramis, Melcior Nicolau Jaume, Antoni Mesquida Llinàs, Joan A. Payeras Ramonell, Joan Barceló Cerdà, Catalina Barceló Mayol, Josep Oliver Verd, Rafel Pons Mairata i Felip Munar i Munar.

Administració: Martí Ferrer Sampol

C/ Es Pujol, 5 - 07230 Montuïri - Tlf. 64 66 93

Imprimeix: Tirrena, S.A. Manacor

Depòsit legal: PM 133 - 1958

Nota: Les opinions aparegudes en els articles firmats, sols són atribuïbles als seus autors.

ES GRAONS

Elogiable

La tasca que desinteressadament duu a terme la Comissió del 7^è Centenari de la fundació de Montuïri és digna d'elogi. Estudia detalls històrics, cerca efemèrides, recopila dades, examina l'evolució demogràfica, investiga la vida del passat, revisa el desenvolupament del poble i de la gent... i tantes referències i recerques que seran d'utilitat per a les persones interessades.

Perills

La reforma del Pla Mirall contempla aspectes positius, però la gent es queixa dels negatius, com són la manera com es deixen les voravies. Se'n poden veure a diferents carrers que tenen moltíssims escalons que es podrien haver evitat i ara no suposarien un perill i una barrera per a les persones minusvàlides o de molta edat, i fins i tot per als vehicles.

BREUS

Música i poesia

El proper divendres, 13 de novembre a la Sala Mariana i amb entrada gratuïta tindrà lloc una vetlada de música i poesia sota el títol "Homes de combat-Dinar de Nadal". L'acte serà en homenatge a Josep Mª Llompart, Miquel À. Riera, Guillem d'Efak i Josep Mª Palau i Camps. En seran intèrprets Vicenç Calonge i Josep Arnau Estrades. Un acte cultural que d'antuvi es presenta com interessant.

Queixes

Des que s'ha fet l'empedrat del carrer Major se senten queixes d'alguns veïns perquè no tot són avantatges. Concretament es lamentaven el mes passat de no poder asseure al carrer pel perill que suposava l'haver eliminat les voravies. Per altra part quan plou, protesten perquè els esquixos en passar els cotxes i l'aigua els arriba a la meitat de la casa.

Reducció d'imposts

A fi de pal·liar les pèrdues que puguin haver-se produït als comerços, bars, restaurants i tallers de reparació amb motiu de les obres que s'estan realitzant del Pla Mirall, els interessats podran sol·licitar a l'acabament de les obres, una reducció de l'IAE d'aquesta manera: per 3 mesos de duració de les obres el descompte seria del 20%, si fos fins a 6 mesos, un 30% i si la duració és superior als 6, el descompte suposaria fins a un 40%.

Col·laboració per a la restauració de molins

L'Ajuntament subvencionarà les obres de restauració dels sis molins de la zona del Molinar mitjançant un conveni amb el CIM. Per això destinarà 400.000 pessetes del pressupost ordinari d'aquest any i la mateixa quantitat el proper. Aquesta restauració dependrà de l'interès dels propietaris, motiu pel qual els interessats s'hauran de posar en contacte amb l'Ajuntament per poder accedir a la subvenció.

Massa moguda

Durant aquest passat mes d'octubre transcorrien els dies sense que a la vila passàs res important, digne de menció. Però vet ací que els darrers vuit dies del mes han estat d'allò més moguts de tot l'any. Primer fou el fet de l'incident que va ocasionar la mort en circumstàncies tràgiques de Gabriel Payeras "Cardaix", dia 23. Encara que el succés que ha commogut la sensibilitat de la majoria dels montuïers ha estat el de demanar, per part del fiscal, la pena de 6 anys de presó per al batle, l'ex-secretari i una funcionària municipal.

Del primer —l'haver mort cremat un montuïer sense haver pogut aclarir amb tota exactitud les circumstàncies— ja no es pot fer res, sols tenir la precaució que, fets semblants, encara que involuntaris, no puguin succeir a una altra persona. Tothom sap que el foc no té amics i les cremades solen ésser esgarrioses, si no ocasionen la mort, deixant seqüeles per a tota la vida.

El segon esdeveniment s'hagués pogut evitar i no haver tengut les greus repercussions polítiques, socials i judicials que ara lamentam. Els tres darrers dies del mes i amb lletres grosses la premsa de Ciutat ha divulgat amb tota casta de detalls aquest episodi a causa, oficialment, de "malversació de fons públics". Encara que tothom sap que en el rera-fons de tot aquesta trifulga, sura una qüestió política en el qual, de rebot, s'hi troben implicades persones que no tenen res que veure en tot aquesta entremaliadura política.

No consideram que acudint al jutge per denunciar fets il·legals sia la millor manera per obtenir vots. En aquest cas, mentre uns es consideren intocables o prepotents, tot volent demostrar que qualsevol actuació es correcta, encara que sia per salvar una situació permesa o no; els altres, amb la seva postura,

haurien pogut fer veure al poble tot quan es podria dur a terme per millorar el desgavell que hi pogués haver, tot suposant que n'hi ha. El jutge és per imposar justícia, no per fer guanyar prestigi o crèdit. És al poble, als electors, als qui s'ha d'acudir per obtenir la seva confiança i a ells se'ls ha de fer veure els aspectes negatius d'una gestió indesitjable, que aspiren a millorar.

Ara és tot el poble que es lamenta d'uns fets i situacions irreversibles. Si hi ha hagut delictes, s'ha de corregir i sancionar com es degut i a la mesura que pertoca ja que, de l'esdeveniment que comentam, el judici que es farà en el seu dia dictarà l'adequada sentència. Ara bé, els qui són partidaris o votants d'uns o altres, amb aquesta mena d'actes —realitzats o denunciats— difícilment canviaran el sentit del vot.

Particularment creim que el fet s'hauria d'haver tret a llum en el seu moment, perquè no se'n tornin a reproduir de semblants, però consideram que se n'hauria pogut d'obtenir més profit electoral actuant d'una altra manera. En aquest cas pot haver-hi hagut malversació de fons públics, més per justificar o subvencionar una qüestió il·legal que no per fer-se amb uns doblers, amb els quals ningú no es pot fer ric.

Esperem que el judici —el qual no se sap quan es farà— posi les coses al seu lloc i tots —polítics i poble— se sentin aïrosos perquè les aigües tornaran corre tranquil·les.

O. Arbona

Els components el consistori municipal després de les darreres eleccions. Sols hi ha hagut un canvi

Dos dits de seny

Sense revenja

Moltes vegades ens topam amb gent coneguda i apreciada per la seva bona voluntat i el ferm desig de prestar un servei a tothom que pot. I no hem d'anar molt enfora. Dins el poble en coneixem moltes de persones, homes, dones i gent jove que van pel món sense cap índex de mala intenció, desitjosos de tornar el bé pel bé i fer un favor amb una mesura molt més grossa que no li han fet a ell mateix. I fins i tot de tornar el bé pel mal.

En canvi hi ha altres persones per a les quals la justícia és tornar mal per mal; sobretot si considera que ha estat objecte d'una injustícia. Aleshores el seu desig és el d'obrar amb tu amb més força que no s'ha obrat amb ella. O sia i dit amb altres paraules, es vol venjar d'aquell acte que considera indignat. I per tal de dur a terme la seva rebutjable "justícia" s'aprofitarà dels refinaments més estrambòtics. Podríem dir que són sers cruels o inhumans perquè les persones concretes obliden aquells fets o accions indesitjables.

És per això que un bon nombre de persones —en el nostre i a altres pobles— no es poden veure, estan barallats, no se saluden, "la duen un de l'altre"... expressions indicadores de la manca de solidaritat i de la manera de ser de persones necessitades d'una orientació o d'un consell que els faci reconsiderar el camí equivocat pel que caminen.

S'ha dit moltes vegades que el poble hauria de ser una família ben avinguda on tots els que aquí habitam ens tractàssim sempre com a germans, amics íntims que sabem perdonar i fer favors sense mesura i ajudar tota la gent sense revenja, donant la mà tant si pensen i gual o de diferent manera que l'altre.

Salomó

Diari d'un excursionista - I

Amb s'Esbart d'Es Pla des de Cala Galdana - Platja Sant Tomàs

10 octubre de 1998.

L'autocar surt de Montuïri a les 7'30. Som 25 els excursionistes que partim cap a Menorca. Damunt Artà hi ha niguls encreuats, senyal d'aigua. Arribam a Cala Rajada. L'autocar no entra dins el moll. Davallam, cada u es fa bastaix del seu propi equipatge, i, a peu, cap al vaixell. Durant el recorregut criden l'atenció alguns noms de barques ancorades: *Cala Dent, Menut, Polaris, Moreste, Aube, Cala Nova, Mariona, Paucat, Na Caragola, Tomeu, Andreu...* El modern vaixell, *Menorca Express*, té un interior (Max. 117 passatgers) i una coberta superior (Max. 42 passatgers). Els components del grup s'instal·len segons les preferències personals.

Salpam a les 8'38 h. Ràpidament sortim del port i quan el vaixell adquireix la velocitat normal per travessar el Freu de Menorca anam a 18-19 nusos. A estribord observam capcers per atreure la llampuga i girats a popa descobrim, acomiadant-nos, Sa Talaia Freda, Sa Talaia Morella, entre d'altres accidents geogràfics. Mirant a popa, ja des del far de Cala Rajada, veim Menorca, una línia terrera a l'horitzó, mentre la Talaia de Son Jaumell, des de Mallorca, ens dona la darrera sempenta.

La travessia es suficientment tranquil·la, però, gairebé a punt d'entrar en el port de Ciutadella de Menorca, un mariner avisa als qui ocupaven la coberta superior, de baixar ells i els equipatges, a cobro. Amenaça la pluja, podria complir-se el presagi del núvols artanencs. Mes l'amenaça no passarà massa d'aquí. A les 10 h. començam a navegar les aigües del port de Ciutadella i, de cop i resposta, tot es fa pau, silenci i pau.

Ens espera en Josep Pons i Rotger, 31 anys, casat. Mitjana estatura, cabell arissat, ponderat, assenyat i educat. És el nostre guia experimentat i segur que ens farà aprofitar totes les passes dels nostres recorreguts i, també passa a passa, ens comprendre tots.

A la carretera Ciutadella-Maó hi ha l'hotel Alfons III, la nostra residència menorquina. Per aprofitar més el temps de marxa, no pujam a les habitacions;

Els components del grup de S'Esbart d'Es Pla a Menorca gaudiren de la bellesa del paisatge i com a recordança es feren aquesta foto just a baix de la taula de Torralba d'En Salort

deixam el bagatge, excepte les motxilles, plenes amb el berenar i dinar del dia que duim de ca nostra. Pujam a un autocar petit, d'*Autocares Norte* i principiam el tram del *Camí de Cavalls*, Cala Galdana-Platja d'Atalis o de Sant Tomàs.

Al mig de la rotonda de la sortida de la ciutat hi veim un cavall de bronze de més que de tamany natural. Les potes del davant, enlaire, tal com les observam quan la TV retransmet l'estrèpit del *jaleo* de les festes ciutadellenques de Sant Joan i els cavalls esperonats salten, s'encabriten, volteen o s'empinen entre la multitud que els anima i acarona. Seguim. Les marjades quadriculen el pla i el ferratge naixent l'encatifa de verd.

A 4-5 quilòmetres de Ciutadella, al lloc (explotació agrària menorquina) Es Tudons, feim un parada. Devora el monument prehistòric es pot llegir en català, alemany i anglès: "Prohibit enfilar-se a la naveta". I en un altre anunci: "Construcció funerària de la prehistòria menorquina usada entre els anys 1200 i 750 a. C. Es tracta d'una tomba col·lectiva que, en ser excavada l'any 1975, aportà les restes d'almenys 100 individus i objectes dels seus dipòsits funeraris: bracelets de bronze, botons d'os i ceràmiques..." L'excel·lent conservació del monument està bé a la vista.

(Continuarà)

Josep Oliver i Verd

Des d'una illa, albiram la mar

Pot ésser que resulti força poètic, el títol d'aquesta col·laboració. Tanmateix, la gaubança de poder viure en una terra beneïda pels déus, és una virtut que posseïm tots els qui hem estat hereus d'aqueixa beutat. No és d'estranyar, per això, que hom reculli l'anècdota d'aquell mallorquí que demanava a una persona que havia recorregut molt de món, si "existeix res fora de Mallorca". Per qual cosa és que els nostres avantpassats distingien "Mallorca i fora de Mallorca", com dues parts gairebé irreconciliables d'un món complet i senzill, però que emplenava tota la vida d'aquells ascendents.

I és que mai no podem agrair, els mallorquins, l'esforç dels nouvinguts que han hagut de fer i han hagut de suportar, per fer que aquesta terra inhòspita, salvatge, pobra i despallada de tot signe de modernisme, una terra on en cada pam s'aixeca una paret, un hotel, una urbanització, un camp de golf... Sí, ja ho sé, ja ho sé. Ja sé que cal potenciar un turisme selectiu, com es diu ara. Un turisme que pugui jugar al golf, per exemple. Però és que resulta que en aquesta terra beneïda no hi ha aigua! Que l'hem de dur en barco! Resulta que donam permisos i permisos per urbanitzar qualsevol muntet de terra, per parcel·lar possessions, facilitam que vinguin milions i milions i milions de turistes... però la merda –perdó, les deixalles, les escombraries– ens menja i no sabem què n'hem de fer.

I estam tan agraïts de tot això que, no satisfets encara d'haver convertit aquesta terra amb un caramull de pedres mal col·locades -vista Mallorca des de l'aire-, parcel·lades, d'haver destruït la fauna autòctona, el paisatge -i mirau que ens en sap, de greu, veure'n un trosset verge!-, d'haver convertit la major part de l'any aqueixa illa en un formiguer humà, com que encara no basta això, resulta que no els podem demanar que respectin, que aprenguin, que s'integrin, a la miqueta de cultura, història, llengua que, com el ble del llumet d'oli, s'entesta a no morir. No, això ho han de fer si volen. És que hem de ser respectuosos... Ens hi anam al llit i, a sobre, ens quedam la brutícia i hem de pagar!

Voldria despertar-me d'aquest somni

i poder dir que no hi ha cap mallorquí, cap persona que, nascuda a qualsevol indret del món, però que se senti mallorquina, que no s'adoni del desastre que estam congriant. Convertirem aqueixa illa en un caramull humà i llavors encara ens ho tiraran a la cara: "I vosaltres, els mallorquins, per què no vau lluitar per defensar-la, la terra, la cultura, la història, tot això que dieu?" I tendran raó. Una raó ben trista, perquè ells se n'aniran; no vendran els turistes quan hagin

destruït Mallorca: triaran altres destinacions, podeu estar-ne ben segurs. I llavors ja no hi haurà camí de tornada per a nosaltres. Estarem al mateix lloc en què ens trobàvem quan molta gent d'aquesta terra patia fam, però sense el paisatge, despallats de tot signe d'identitat –serem alemanys, potser? Anglesos? Castellans?... Serà exactament igual– i arruïnats completament.

Ben segur ja no albirem la mar, des de la nostra illa. Per quin motiu ho hauríem de fer? Els qui quedaran hauran d'acotar –ai!– el cap en veure la immensa estultícia a què haurem arribat.

Felip Munar i Munar

"La gaubança de poder viure en una terra teneïda..."

TOLDOS
Hnos. MIRALLES

- Toldos • Capotes •
- Falsos sòtils •
- Sòtils de policarbonat •

C/. S. Rafel, 84 • Telf.: 971 24 59 09 • Fax 971 24 63 19
Telf. mòbil: 907 11 12 01 • 07008 Palma de Mallorca

MEDI AMBIENT - I

Fes-te amic de la terra

Sota les reflexions "Molta energia: la factura la paga la naturalesa", "Què farem amb tants de cotxes" o "Saps realment què menges?", a l'entorn dels consells "L'aigua, no la deixis córrer", "No ho tiris, recicla", "Anem de compres amb consciència" o amb l'antítesi "La netedat que mata", el Grup Ornitològic Balear ha redactat una sèrie d'orientacions per tal que ens "facem amics de la terra", una terra que necessita de l'estimació de l'home en general i, es especial, dels governants i polítics que cal, d'una vegada per totes, que vetllin sense demagogia pel medi ambient en general i, en concret, per les nostres Illes, camp d'especulació diària i constant.

Aquests suggeriments —que es trasbalacen en admonicions de preocupació cap al futur incert del Planeta— copsen un llenguatge entenedor i senzill que hom pot aplicar diàriament. Fer-se deiebles d'aquestes exhortacions esdevindrà una forma diària, amagada i contínua de col·laborar en la protecció del medi. L'aplicació és troba a l'abast de tothom.

EXCÉS D'ENERGIA

"Vivim envoltats d'aparells elèctrics i no sabem fer res sense pitjar un interruptor". Però la producció d'energia elèctrica és una de les principals fonts de problemes per a la naturalesa: contaminació, pluja àcida, efecte hivernacle...

La primera norma per a un comportament ecològic és estalviar energia, del tipus que sigui, en qualsevol circumstància. Vegem-ne aquí d'altres:

- Apaguem els llums que no utilitzem per tal d'estalviar energia.
- Utilitzem només els aparells elèctrics indispensables i aturem tots els que no usam.
- Per produir calor (per cuinar, per a les estufes) és més econòmic utilitzar butà o gas.
- Per no tudar energia, per escalfar les cases és millor aïllar correctament portes i finestres.
- Les energies alternatives (solar, eòlica...) no contaminen ni consumeixen recursos naturals.

L'AIGUA, NO LA DEIXIS CÓRRER

A la nostra terra l'aigua és un bé escàs, només tenim la que prové de les pluges. En consumim molta i la poca que ens queda la contaminam. Però a casa oblidam aquest problema i tudam l'aigua com si ens sobràs. Cada un de nosaltres gasta cada dia uns 90 litres a la dutxa, el bany, rentadora, cuina... Pren consciència que l'aigua és un recurs escàs i ves amb cura cada vegada que n'utilitzis.

- Una aixeta oberta degotant tot un dia pot perdre 30 litres. Comprova que no has deixat l'aixeta oberta.

Els contenidors són el lloc adequat per a la recollida de tota casta de residus

- La banyera consumeix tres vegades més aigua que la dutxa.
- No hem d'estirar la cadena del wàter innecessàriament. Cada vegada se'n van uns 10 litres.
- El rentaplats i la rentadora només s'han de posar en marxa quan són ben plens. No oblidis que consumeixen molta aigua i energia.

QUÈ FAREM AMB TANTS DE COTXES?

Avui ens traslladam continuament d'un lloc a l'altre, i la majoria de les vegades ho feim de la forma més perillosa per al medi ambient i per a la nostra vida: en cotxe. Els fums dels cotxes són la principal causa de la contaminació de les nostres ciutats.

Hi ha tants de cotxes que ja no es pot quasi circular. La publicitat, la comoditat, la nostra forma de vida, ens han fet oblidar que hi ha altres formes de transport.

- La bicicleta és el vehicle ecològicament més adequat. És saludable, no contamina ni consumeix energia.
- Els transports col·lectius (bus, tren...) consumeixen menys energia per pasatger i eviten la saturació del trànsit.
- No oblidem anar a peu sempre que puguem.

Gabriel Gomila

Manera
MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

**FABRICACIÓ
DE
BALUSTRADA**

Magatzem i Oficina:
Cart. Manacor, km. 28'5

Tlf. Magatzem: 64 67 44
" : 64 60 95
" Particular : 64 61 73

07230 Montuïri (Mallorca)

L'Ajuntament informa

Foto recopilada amb motiu del 7è centenari

Es tracta del padri "Tarric" de Bel Lladó Fiol, una foto que, com es destria a la llegenda, té més de 100 anys. Podem observar com els calçons que portava eren fets de roba de faldons de dona, sense botons, com s'usava en aquell temps. L'escopeta, antiluviana. El ca compon una imatge única. Li oferí la foto un caçador amic seu l'any 1892

El batle acull amb tranquil·litat la petició del fiscal referent a un suposat pagament fraudulent de nòmines

El batle de Montuïri va voler ser el primer en informar sobre la petició del fiscal en relació al suposat pagament d'unes nòmines a una funcionària de l'Ajuntament, i el passat 28 d'octubre va manifestar en roda de premsa sentir-se satisfet del resultat de la valoració que va fer el fiscal sobre les diferents acusacions formulades fa uns quants d'anys, concretament de 1993, per part del PSM i PSOE de Montuïri, referents a malversació de fons, de prevaricació i de corrupció entre d'altres. De les nou acusacions presentades el fiscal declara totalment innocent el batle llevat de l'acusació del pagament de nòmines a una funcionària de l'Ajuntament, suposadament a nom d'una persona inexistente. En aquest punt el fiscal sol·licita la pena màxima establerta de sis anys de presó per a la funcionària Catalina Vaquer, per a l'ex-secretari Joaquim Cebollada i per al batle Joan A. Ramonell.

La primera autoritat municipal va explicar als mitjans de comunicació quina era la situació sobre el tema i es va ratificar en les declaracions que des d'un principi havia realitzat, manifestant una vegada més el desconeixement total de pagament d'aquestes nòmines, responsabilitzant al qui aleshores era secretari de l'Ajuntament, Joaquim Cebollada.

Aquesta petició del fiscal haurà de ser estudiada pel jutge, juntament amb les acusacions que presentin el PSM i PSOE de Montuïri, així com les al·legacions dels advocats defensors dels imputats. L'audiència territorial serà qui tindrà la darrera paraula en cas que s'arribi a judici.

El batle Ramonell va manifestar que lamenta molt que un tema de clar carisma polític pugui perjudicar una funcionària de l'Ajuntament, que no té res que veure en temes polítics. I al mateix temps el batle es va mostrar tranquil davant aquesta situació, ja que pensa que la justícia demostrarà que es va tractar d'una simple errada administrativa i que les acusacions contenen un clar fons polític.

XX Fira de sa Perdiu 6 desembre de 1998

Dia 29 de novembre ja començaran les celebracions amb motiu de la fira a les 10 del matí amb la celebració del III Cros Joan Barceló, que serà federat. El dissabte dia 5, hi haurà cross escolar compartit, tir de fona, obra teatral i concert i ja el diumenge els actes propis de la fira amb les exposicions i mostres de costum. I el dilluns dia 7 a la Sala Mariana es projectarà la pel·lícula "Titànic". No mancarà, el dilluns, la torrada "Fira de sa Perdiu".

Les obres de la plaça estaran acabades per la fira

Les obres d'empedrat de la plaça continuen a ritme normal i es preveu que estigui tot enllestit abans del començament de la fira de sa Perdiu.

Ràdio Murta emetrà a partir del 3 de novembre

En un principi la programació normal s'emetrà a la freqüència 91.8 de dilluns a divendres de les 5 a les 7 de l'horabaixa i consistirà en notícies, consells, en-

trevistes i música. Cal assenyalar que els alumnes del Col·legi Públic ja han visitat les instal·lacions; i l'emissora està oberta a tota classe de suggeriments.

Senyalització al poblat talaiòtic de San Fornés

Mitjançant un conveni entre l'Ajuntament i el CIM es procedirà a senyalitzar el poblat talaiòtic de San Fornés. La primera acció ha consistit en la instal·lació d'un plafó a l'entrada del poblat on hi ha un plànol explicatiu en català, castellà, anglès i alemany de la zona excavada.

Gabriel Payeras "Cardaix" mor a causa d'un incendi

L'horabaixa de dia 23 d'octubre passat es va trobar dins una caseta a fora vila, a Son Vanrell, el cos totalment cremat de Gabriel Payeras Miralles "Cardaix", de 71 anys. Tan incinerat que en trobar-lo difícilment se'l reconeixia. Com que era tot sol, sobre les causes de l'incendi tot eren suposicions. Es va intentar fer-li l'autòpsia però degut a l'estat en què es trobava el cadàver, no va proporcionar cap resultat. Ara bé, en iniciar-se el foc possiblement ja era el matí i en adonar-se'n de la seva desaparició era a mitjan horabaixa. Dins la caseta hi havia moltes bales de palla i aparells de cultivar que marxaven amb benzina, i es va trobar quasi tot cremat.

Inauguració del bar Es Revolt

Dia 16 fou inaugurat el nou establiment de restauració "Es Revolt", situat al costat mateix del camp de futbol. En un principi es dedica a bar, cafè i berenars i n'és gerent Gaspar Sastre Cerdà "Xinet".

Associació per a la Defensa de Mallorca

Dia 9 d'octubre es presentà a Montuiri l'Associació per a la Defensa de Mallorca. Es va oferir una conferència-coloqui a la Biblioteca Municipal.

Bunyolada de les Verges

L'Associació de Persones Majors va voler rememorar els temps llunyans de les Verges. I per això va convidar tot hom a menjar bunyols a voler en el local social, dia 21 d'Octubre.

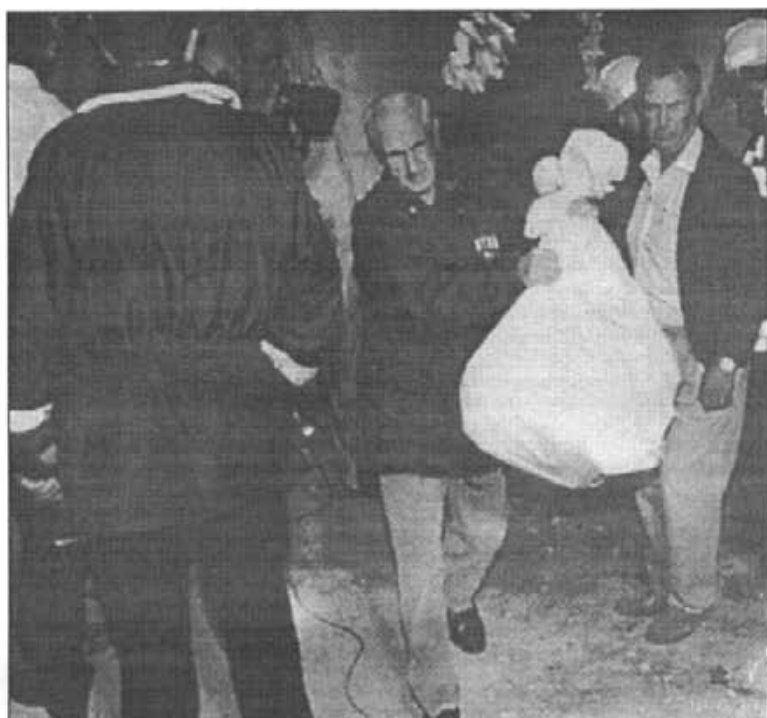
El fiscal demana presó

Dia 29 els diaris portaren la notícia que el fiscal demana 6 anys de presó per

Només un mot escrit en l'escalfor de l'adéu de la meva mare Bel. Gràcies a tots els qui amb la seva companyia, assistència i ajuda han fet menys durs aquests seus darrers dies. Mai us podré pagar com cal.

Maria Antònia (de Sabor)

Des de dins la caseta de Son Mayol fou tret cremat, quasi cendres del tot, el cadàver de Biel Payeras "Cardaix"

als 3 implicats en un indegut pagament municipal, segons informa l'Ajuntament a la pàgina anterior. Una notícia que ràpidament es va estendre per tot el poble i sobre la qual s'han fet molts de comentaris desqualificadors.

Excursió de Gent Gran

Dia 30 d'Octubre l'Associació de Gent Gran va anar d'excursió a Cala Ratjada on varen visitar el jardins de Can March i dinaren en el restaurant "Sa

Proa" del Port d'Alcúdia.

Programa de Santa Cecília

El 31 d'Octubre encara no s'havia concretat del tot el programa d'actes de Santa Cecília, si bé ens han avançat que dia 21 al vespre hi haurà concert a càrrec d'una coral, i dia 22, diumenge, missa cantada per la Coral Mont-Lliri, concert pel conjunt instrumental de l'Escola i per la Banda de Música, i dinar de germanor.

Seguridad y Limpiezas, S.A.

Gremio de Albañiles, 14

Tlfs. 29 50 92 - 29 50 66 - 20 63 11
Pol. Son Castelló 07009 Palma de Mallorca

Gabriel Ferrer Sampol de Son Coll, en el 50^è aniversari de la Peregrinació a Santiago pels joves d'AC rememora també temps difícils del passat

El director de Bona Pau encetà el tema: "Ens ha passat un aniversari que opín seria interessant recordar -digué-. El passat agost es compliren els 50 anys de la peregrinació dels Joves d'Acció Catòlica a Santiago de Compostel·la. Per què no t'ocupes del reportatge?"

D'acord. Era necessari cercar una persona que hagués pres part activa en l'esdeveniment. Pensàrem en en Biel de Son Coll. Ell, aleshores president dels Joves d'A.C. de Montuïri, treballà en l'organització del viatge i també peregrinà a Santiago.

En Gabriel Ferrer Sampol, de 75 anys, no necessita presentació. És una persona molt conguda dins el poble. Així i tot puntualitzarem alguns detalls que el caracteritzen: Els amics l'apreciam de veres i ell ens paga amb la mateixa moneda. És de tracte seriós i sincer amb les seves opinions; el considerem també una persona que viu amb els

peus en terra. Els miratges no l'enlluernen. Assidu lector, té també un gran sentit de l'humor que li cobreix, li vela una certa vena de somniador nostàlgic. La nostra amistat ve de molts d'anys enrere. De sempre.

Asseguts al voltant d'una taula espera l'inici del diàleg. Exposam el tema demanant-li què recorda de la famosa i multitudinària peregrinació a nivell nacional, dels Joves d'Acció Catòlica dels anys 40, amb la transcendència que tingué a Montuïri.

Fa la mitja amb un gest seu molt característic.

- Què record? Tot -contesta-. Els anys de joventut no s'obliden mai. Aleshores en tenia 25.

- Fóreu molts els joves que anàreu a Santiago?

- A nivell d'estat, uns 80.000. De la diòcesi de Mallorca, un mil·lenar, i de Montuïri, una vintena.

- Considerant el temps i les circumstàncies les xifres són elevades. Què li costava el viatge a cada un dels joves?

- Entre 1.500 i 2.000 pessetes; una cosa així. Hem de tenir en compte el moment i les circumstàncies; els doblers

valien més, llavors, i el viatge era quasi una aventura.

- Has parlat de llavors. Tornem en aquells temps i la seva conjuntura; l'ambient, el mode de ser dels joves, l'esperit de tipus religiós que vivia el poble, etc. Per què no ens poses en situació?

- Ho intentaré. Mira: el mode de ser de la gent del nostre poble, en quan a la pràctica religiosa, fa 50 anys no era ni de molt el mateix d'avui. Ha passat mig segle. Llavors els diumenges hi havia les misses de les 7 i les 8 del matí en què l'església estava plena. Abans, missa primera amb bastant gent, depenia de l'època de l'any. A les 10 ofici també suficientment concorregut i no oblidem que també hem conegut el temps en què hi havia les vespres de l'horabaixa. El grau de religiositat era molt més elevat que ara.

- I els joves, mentrestant, com responien?

- Eren molt pocs els joves que no anaven a missa. Situant-nos en aquells anys tinguérem una gran sort i m'explicaré: Recent sortit del seminari (juliol del 45) vingué destinat al nostre poble el vicari don Josep Estelrich. En els pocs anys que va estar entre nosaltres, la joventut de Montuïri féu un canvi espectacular. No només aquests joves anaven a missa: sabien per què hi anaven. Don Pep formà la nostra joventut donant-li un altre aire. Amb ell els joves sabien que tenien un amic molt a prop i estaven orgullosos de la seva amistat. Amb el vicari Estelrich començà a organitzar-se el gran viatge a Santiago.

- En què consistiren els preparatius?

- Més que res amb actes que anaven dirigits a l'esperit. Començarem almenys dos anys abans. Es duqué al nostre poble la imatge de la Mare de Déu de Lluc (que també anà a altres pobles). Durant uns dies la tinguérem a l'església on tot el poble amb una sèrie d'actes la visità. Traslladàrem també en una altra ocasió la Mare de Déu de la Bona Pau al nostre temple. Foren dies de festa en què

NÓMINA VIVA
"SA NOSTRA"

"Confio els meus ingressos i també els meus somnis, a qui m'ofereix confiança."

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

hi prenia part tot el poble. Fins i tot certs carrers muntaren arcs que feren els mateixos veïns. Es realitzà una marxa nocturna dels joves a Lluç on n'hi anaren en bicicleta i a peu. Els diumenges, damunt les 11 del dia, don Pep ens reunia als qui volíem assistir a unes conferències breus que ell desenvolupava, on ens preparava per al gran repte davant la vida. S'ha de dir que era molt pràctic i convincent a més d'inculcar-nos els missatge espiritual.

En Biel fa un poc de memòria abans de seguir.

— Dins aquest ambient —continua— on la fe i l'entusiasme inundava la joventut del nostre poble, s'anava creant un clima propici per a l'objectiu projectat pel Consell Nacional dels Joves d'AC: la Peregrinació a Santiago de Compostel·la.

— Recordam, però, que abans de la data de partida traslladaren al vicari don Pep Estelrich a Felanitx. Com afectà els joves?

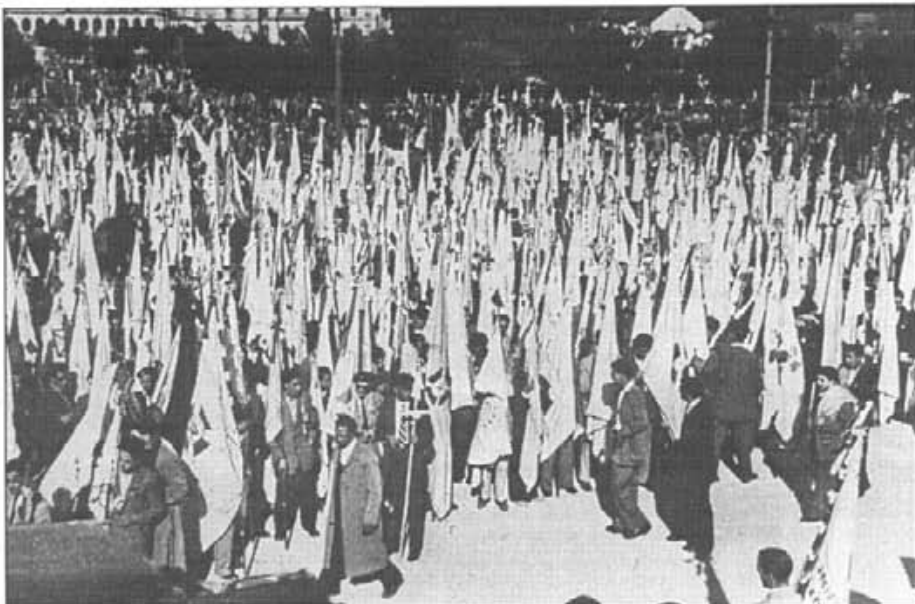
En Biel torç el coll suaument.

— No va caure gens bé aquesta decisió. Fins i tot cercàrem firmes perquè no el traslladassin. Ens moguérem intentant trobar influències... però no valgué per res. Afortunadament dins poc temps ens enviaren a la nostra parròquia don Bernat Martorell. Un altre líder que va saber continuar la tasca empresa per don Pep Estelrich. Amb don Bernat anàrem a Santiago. Quan expirà el rector don Gori Barceló, don Bernat ocupà el seu lloc al front de la parròquia, des d'on va desenvolupar una gran labor. No m'entretendré perquè no és el moment de glosar les virtuts de don Pep Estelrich i de don Bernat Martorell, però sí voldria dir que dins Montuïri deixaren una petjada d'admiració per la seva labor a més d'unes fortes amistats. Molts de nosaltres, joves aleshores, guardam d'ells uns records inesborrables i una amistat perdurable.

És el sentir d'en Biel i també del qui subscriu.

— Passem al viatge: Quin dia partíreu?

— Precisament el 26 d'agost del 48, el dilluns de les festes de Sant Bartomeu. Des de Palma a Barcelona, amb vaixell, on arribàrem el sendemà dematí. El vespre, des d'aquesta capital, en tren, cap a Madrid. Arribàrem el matí següent i des

A Santiago de Compostel·la l'any 1948. Multitud de banderes representatives de cada poble. Naturalment no hi mancava la de Montuïri

d'aquí seguírem cap a Santiago amb camions de càrrega, on hi arribàrem el vespre, cansats i carregats de son, molts quedàrem allotjats dins l'església. Jo em vaig dormir —diu en Biel— embolicat amb una flassada amb el cap descansant damunt un reclinador d'un confessorari.

— Estàreu molt de temps a Santiago?

— No. Els actes religiosos només duraren un dia. Això sí, fórem una immensa multitud de joves acompanyats per altes jerarquies eclesiàstiques. El Nunci també féu acte de presència i ens acompanyà als actes que es realitzaren.

— El viatge de tornada?

— Amb els mateixos camions de càrrega, passant per Lleó. Per cert aquí ens

donaren cobro dins un local molt gran amb el trespall cobert de palla llarga. El sendemà dematí, altra volta dins els camions fins a Barcelona, on tornàrem agafar el vaixell cap a Mallorca. No fou un viatge de luxe, fou una vertadera peregrinació.

— Ens pots dir, Biel, quina diferència hi ha de la joventut de llavors a l'actual; quina era i és ara la característica de més relleu?

El nostre interlocutor necessita un cert temps per contestar. La resposta no li resulta fàcil.

— Mira —ens diu—, jo diria que la joventut actual és diferent. Ni més bona ni

(Continua a la pàgina següent)

Super Montuïri
.....
Extens assortit
.....

Gran varietat de productes d'alimentació

Peix congelat • Carnisseria

Xarcuteria • Fruita i verdura

"Panaderia" • Pastisseria • Rebosteria

Servei a domicili

C/ Es Dau s/n

Tlf. 64 67 60

Montuïri

(Ve de la pàgina an terior)

més dolenta. Els joves d'avui actuen per uns principis diferents. Llavors érem més submisos.

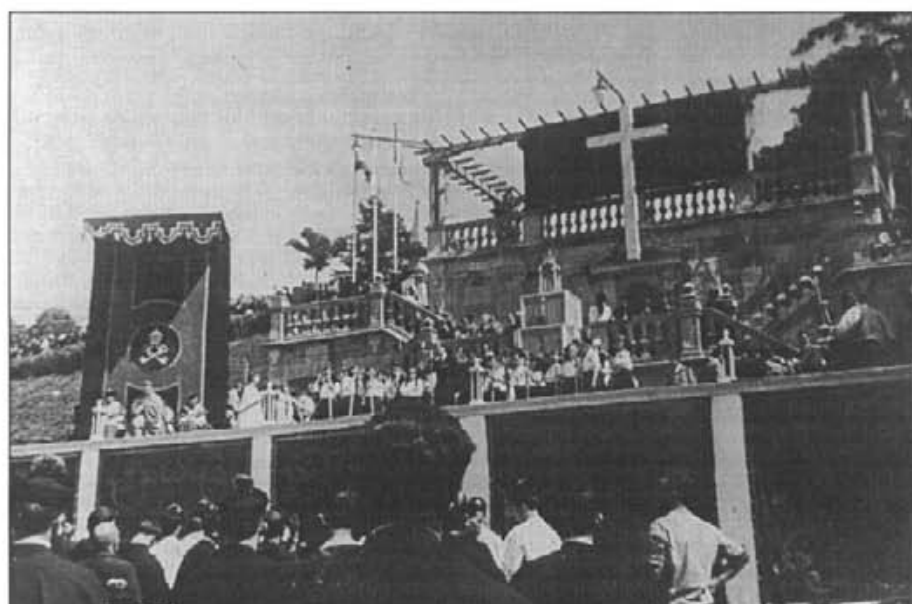
Miram el nostre amic amb el qual hem compartit anys inoblidables i li preguntem:

– Per què no ens descrius amb alguns detalls la vida i les circumstàncies que marcaren aquell temps del qual parlem?

En Biel riu amb una rialla amarga abans de contestar.

– El nostre vehicle, com saps, era la bicicleta. Recordaràs que tu i jo un dia amb bicicleta i a rel d'una concentració d'Aspirants d'A.C. a Montuiri anàrem a convidar les parròquies d'Algaida, Randa, Porreres, Vilafranca, Sineu, Sant Joan... Tenc present encara que ens aturàrem a dinar amb el que dúiem dins la senalleta a la vora de la carretera. Camins intransitables i carreteres en mal estat... Han passat molts d'anys de llavors ençà. Tenc també un record molt agradable –continua– de les vetllades literari-musicals que organitzàvem mensualment amb don Pep Estelrich a la Sala Mariana. Fins i tot avui serien difícils de superar. Tenc present que don J. M^a. Tomàs em deia a rel d'un concert que ens oferí la coral del Seminari i de la qual ell n'era el director, que no havien trobat cap lloc de Mallorca que respongués a les interpretacions musicals tan entusiàsticament com el nostre poble.

– Habitualment, però, en què es passava el temps?

Acte central de la Peregrinació a Santiago. Solemníssima Missa Major presidida pel Nunci del Papa

– La il·lusió del fi de setmana era el cinema. Omplia de satisfacció el 90% del poble. El futbol començava a treure el cap i anava prenent força. La ràdio l'anàvem a escoltar a la Sala Mariana. No tothom podia tenir un aparell.

– No has parlat del passeig dels diumenges el vespre.

– Ah! Això era únic. De davant ca Ses Aloies fins a Ca n'Aloi no podien passar de gent que es passejava. A més, hi venien joves d'altres pobles, i això que el pis no estava com ara, era de terra i pedres. Pens que la gran majoria de joves de llavors, que avui són matrimonis majors, començaren les relacions en el passeig de la plaça.

– A què es dedicaven la majoria dels joves i quina inquietud tenien. A què aspiraven?

– Quasi tots els joves feien feina al camp. Parlem dels anys 40. En aquells anys fins i tot alguns picapedrers dins el juliol deixaven les paletes i anaven a alguna possessió a fer les messes. En quan a l'aspiració dels joves era deixar el camp i dedicar-se a un altre treball o ofici.

– La darrera pregunta, Biel: per passar unes hores un horabaixa o un vespre bé, en què somniaven els joves dels anys 40?

– La nostra il·lusió era un horabaixa de cinema a Ciutat; a les titelles per Nadal, al Ram... res de vegues. No era la nostra meta. Havia de ser una data molt senyalada per reunir-nos al voltant d'una taula. Clares vegades.

El temps que hem passat amb en Biel ha transcorregut volant. Com una exhalació han passat també aquests 50 anys, l'època de la què ens ha parlat el nostre amic. Dins l'estretor fou un temps d'il·lusió davant el futur, d'inquietud i de vida que compartírem molts d'amics. Érem joves. Ens movíem dins un món reduït i tancat esperant temps millors. Teníem moments feliços vivint els misatges que ens comunicava el cinema, captant en ocasions alguna melodia que encara perviu dins nosaltres... Vells temps, velles històries.

Miquel Martorell Arbona

MANS

Tlf. 16 84 56

Porreres

L'Almoina, 30

Carta al director

Pere Sampol contesta al batle

Senyor director de Bona Pau:

El batle de Montuïri ha fet un comunicat en el qual m'acusa d'incomplir la paraula de subvencionar, amb 40 milions de pessetes, la reconstrucció de les voravies del poble.

En relació al cas vull dir que he complert el meu compromís i que el Consell de Mallorca va aprovar la concessió d'aquesta subvenció de 40 milions a la vila de Montuïri. Ha estat, únicament, la irresponsabilitat del batle, Joan Antoni Ramonell, la que ha provocat que el ple del Consell hagi hagut de retirar aquesta partida. El motiu no pot ésser més clar: el batle ha incomplert totes les bases de la convocatòria del Pla d'Obres i Serveis, contractant les obres abans de rebre l'autorització del Consell de Mallorca, impedit que un representant del Consell fos present a l'acte d'obertura de les pliques i obstaculitzant que es pogués vetllar per la transparència de l'adjudicació.

Les infraccions del batle de Montuïri han estat tan greus que fins i tot els representants del Partit Popular al Consell de Mallorca votaren a favor de retirar la subvenció de 40 milions a l'ajuntament montuïrer.

Per tant, només hi ha un culpable de la pèrdua d'aquesta subvenció, el batle de Montuïri, que una vegada més ha fet befa de la llei i ha pretès intoxicar l'opinió pública posant en dubte el compromís que vaig assumir amb el meu poble. Que Joan Antoni Ramonell mai no compti amb mi per encobrir les seves infraccions contra l'ordenament legal. Ara bé, tenc un compromís amb els habitants de Montuïri i el mantenc. He convingut al president de la comissió de Cooperació Municipal perquè mantengui la subvenció de 40 milions a Montuïri per a l'obra que l'ajuntament consideri prioritària. L'única condició és que l'Ajuntament de Montuïri compleixi la normativa, tal com fan tots els altres ajuntaments de Mallorca.

Vos pree també que publiqueu la relació de subvencions que el Consell de Mallorca ha concedit a Montuïri des que governa el Pacte de Progrés, del qual el meu partit en forma part. Sense que ningú pugui acusar-me de fer parts i quarts, crec que Montuïri ha sortit beneficiat en

tenir un montuïrer a l'equip de govern del Consell de Mallorca. Amb l'ajuntament he col·laborat d'una manera lleial, a pesar que l'ajuntament mai no m'ha reconegut com a vicepresident de la primera institució pública de Mallorca.

Mai no exigiré ni permetré que em facin homenatges ni reconeixements públics, com altres han fet, perquè, simplement, he complert amb la meua feina, però no puc admetre la ingratitud del batle ni que em vulgui fer culpable dels seus errors. Així mateix vull fer constar que el Consell de Mallorca dóna moltes ajudes en diverses matèries que l'ajuntament de Montuïri ha deixat perdre per no presentar sol·licituds.

Pere Sampol Mas

SUBVENCIONS DEL CONSELL DE MALLORCA 1995-98

Associació 3ª edat	426.877
CD Montuïri	975.000
Banda de Música	750.000
Ajuntament	77.679.675
<i>(inclou 40 milions entre 1998-99)</i>	
Parròquia de Sant Bartomeu ...	1.550.000
<i>(restauració del retaule de Sant Pere, obres de consolidació de la torre de l'església i restauració dels graons de l'església)</i>	
Cooperativa	142.311
Club Poliesportiu	250.000
Club Ciclista Montuïri	125.000
Associació de Gent Gran	540.000
Feta de Santa Cecília	240.000
<i>(corals)</i>	
Vehicle per a Serveis Socials..	2.275.000
Restauració Molí des Fraret ..	17.281.856
Restauració talaïot Son Fornés	1.965.159
Conv. restauració de Molins...	4.000.000
Biblioteca Pública	618.674
Façanes	500.000
Com. 100 anys de cinema	121.951
Total	109.441.503

* L'ajuntament de Montuïri mai no ha demanat ajuda per entrar al Circuit Teatral ni per al certamen de Joves Intèrprets.

Passejant durant les festes de Sant Bartomeu de 1947

La curiositat d'aquesta foto està en el fet d'haver transcorregut més de 50 anys i la manera com anaven vestides les joves aquells temps en dia de festa. La de l'esquerra és una palmesana i les altres dues: Margalida Vaquer "Palosa" i Catalina Payeras.

música bar

Ca Na Poeta

Carrer Major núm. 7 • Telf. 64 65 29 • Montuïri

Antònia Garcia Pocoví, membre sinodal

Elegida democràticament, participa en el Sínode en representació de l'arxiprestat de Petra, del que forma part la nostra parròquia

La Diòcesi de Mallorca celebra el primer sínode des de fa 38 anys, amb un intent d'apropar-se més a la gent, treure a llum els nous valors de la societat, replantejar-se millor la seva organització interna, assenyalar el paper del seglar, del clero, dels religiosos i religioses i tants altres temes d'actualitat en un temps de canvis i sobretot a les portes del començament del tercer mil·lenni de la venguda de Jesucrist.

D'una manera democràtica i en representació seglar del nostre arxiprestat fou elegida membre de ple dret Antònia Garcia Pocoví "Mosson" amb qui, una vegada haver participat a la primera sessió de treball del Sínode, tinguérem aquesta entrevista.

– Antònia: Per què aquest Sínode?

– Essent ja a les portes del tercer mil·lenni, l'Església de Mallorca, per iniciativa del seu cap, el Bisbe, ha convocat un Sínode Diocesà, per analitzar en profunditat la situació de la societat mallorquina en el seu context econòmic, social i religiós, a fi d'adoptar les reformes adients i adaptar-se als signes dels temps.

– Es pensa tractar el tema de la joventut actual?

– Naturalment, ja que preocupa en el si de l'Església. Aquest tema es tractarà

amb especial interès, intentant trobar la manera de fer creïble la fe, descobrint els nous valors que sens dubte té la joventut d'avui, intentant trobar un llenguatge que els sigui més entenedor.

– I el tema dels homes i dones dins de l'Església?

– També surt el tema de la discriminació de la dona dins les reflexions del Sínode, ja que havent-se fet molt de camí i la situació d'avui no sigui com abans,

encara queda molt per arribar a la igualtat. Basta tenir cura dels fets que diàriament surten als mitjans de comunicació. Dins de l'Església es troba la mateixa situació, que cal corregir. Ara bé, hi ha càrrecs que no depenen de l'església diocesana i per tant el Sínode només es pot pronunciar, però no té capacitat de decisió.

– Què s'opina entorn a la pobresa?

– L'Església té molt present en el seu anàlisi, que dins la societat mallorquina, en tota la seva opulència, es genera cada vegada més marginació, trobant-hi bosses de pobresa severa que cal denunciar, bolcant-se en l'atenció dels desfavorits, ja que aquesta és la seva missió.

– S'ha parlat de reestructurar la Diòcesi.

– S'analitzarà la seva organització per adaptar-la al temps i medis actuals, ja que la seva estructura també necessita, com totes, readaptar-se.

– Quina anàlisi o autocrítica es podria fer ara?

– Partint d'una anàlisi profund, com s'ha fet durant els tres anys que ha durat la preparació del Sínode, allà on tots els grups que han treballat han aportat les seves conclusions, crec que s'està en condicions d'enfrontar també una autocrítica, en certa manera profunda, ja que és la millor manera per trobar les solucions més adients després de saber allà on s'ha fallat.

– Com veus una obertura de l'església mallorquina?

– La veig molt sensibilitzada per l'ecumenisme, vers les altres Esglésies que estan establertes a Mallorca, pel fet que aquí resideixen molts de ciutadans d'altres nacionalitats, que confessen altres religions. També està oberta als problemes dels immigrants, cada cop més diversos pels seus diferents orígens geogràfics i culturals, i també religiosos als quals cal tractar amb generositat.

– I cap al Tercer Món?

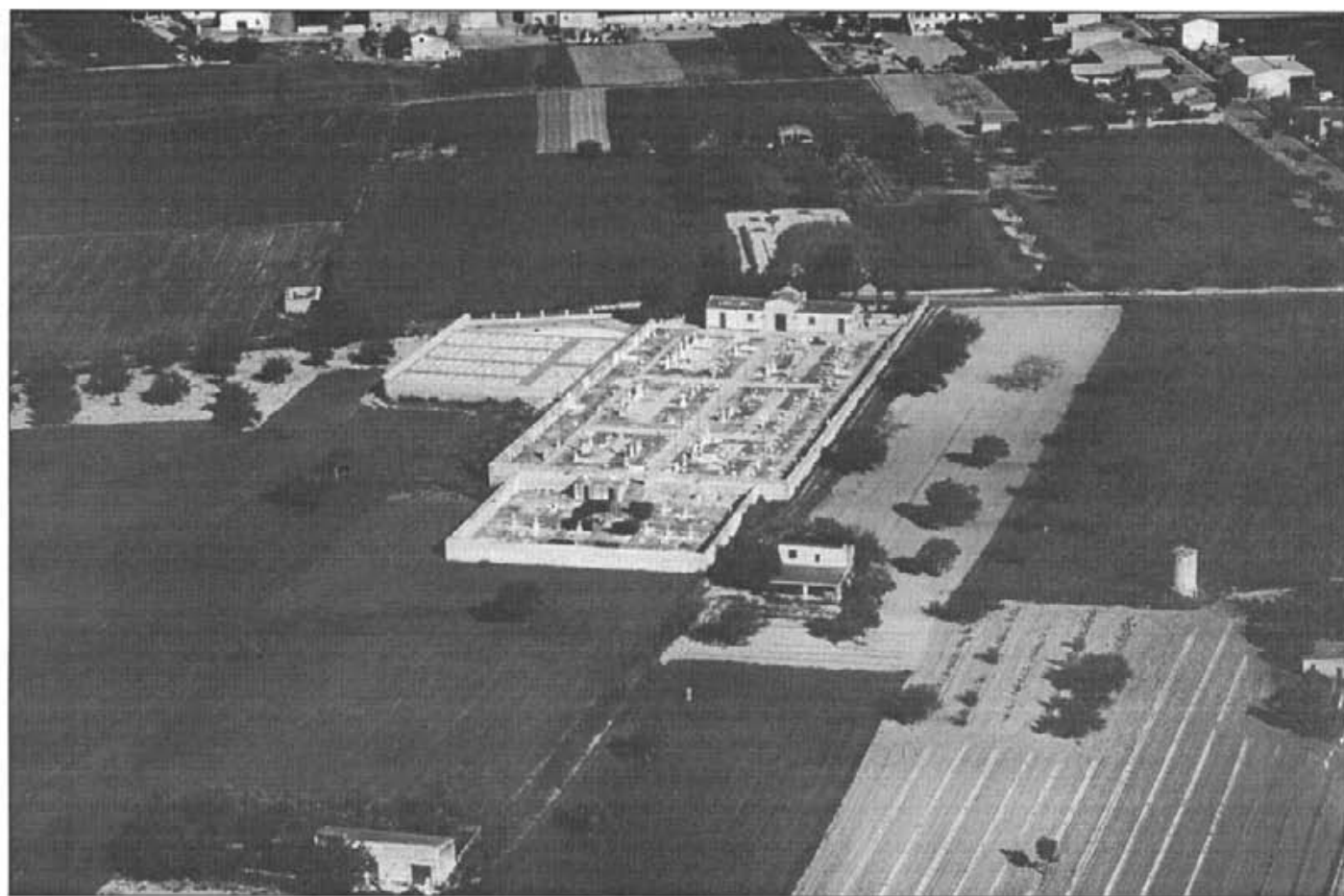
– També és un altra dimensió important, que té molt present, tant en les seves reivindicacions perquè ocupin el lloc

Cristòfol Amengual i Martorell

Enginyer Industrial

Projectes tècnics

El cementeri es destria bé, amb el dos afegits: el de la part posterior, de fa un temps, i el del costat, recentment construït. Com també es veuen el lledoner i les terres i edificacions dels voltants

en li correspon, com la implicació en les missions encomanades, ja que els missioners i missioneres són un estaló importantíssim dins la nostra Església.

– Què s'opina de la llengua catalana?

– Tot i creient que s'ha de donar acollida als qui a la nostra terra parlen altres llengües, pels motius que tots coneixem, es creu que la nostra llengua ha de ser preservada, donant-li tot el suport perquè sigui emprada d'una manera preferent i privilegiada dins el si de l'Església.

– Quines metes s'ha traçat el Sínode?

– D'antuvi no té metes concretes, ja que de l'Assemblea Sinodal en sortiran els grans trets esquemàtics d'orientació per als propers 20 ò 30 anys. Per tant, després del Sínode, dins un temps curt, caldrà desenvolupar les maneres i medis concrets per dur-los a terme.

– Com està composta l'Assemblea?

– L'Assemblea està composta per 166

membres, dels quals 68 són seglars, la resta són preveres, religioses i religioses. D'aquests 166 components, 70 són dones.

– Quina durada tindrà aquesta darrera part del Sínode?

– Es desenvolupa en sessions quinzenals i es preveu que es pugui concloure durant la primera quinzena del 99, o sia pel proper abril o maig.

– Com s'hi pot integrar Montuïri?

– Hi ha hagut un grup que ha anat fent la feina dels tres anys de preparació del Sínode, estudiant i fent propostes de les tres ponències i que s'hi senten implicats directament. Ara bé, a través de la parròquia s'ha d'ajudar a integrar-se com també per la pregària, ja que el Bisbe demana que es pregui perquè l'assemblea tenguí la força i la il·luminació de l'Esperit.

– Quins són els montuïrers integrats dins aquesta assemblea?

– Els montuïrers membres de l'assemblea són tres: dos preveres, Mn. Sebas-

tià Miralles i Mn. Baltasar Amengual, i jo mateixa, que vaig esser elegida dins els grups que treballen les tres ponències de preparació del sínode dins tot el nostre arxiprestat de Petra.

– Ja per acabar ens podries dir quines repercussions s'esperen del Sínode?

– Esperam que d'aquest Sínode en sorgesquin les orientacions adequades perquè l'Església de Mallorca experimenti un ajornament i pugui connectar amb el signes dels temps que venen. Per tant haurà d'adequar el llenguatge, l'organització i la seva estructura per dur a terme la seva missió evangelitzadora i fer creïble la fe a les generacions futures, ara a l'entrada del tercer mil·lenni de la seva existència.

És d'esperar que uns aires nous penetrin dins l'Església mallorquina i que en acabar aquest Sínode comenci una nova etapa de la què en sutin renovats tots els seus membres.

O. Arbona

MONTUÏRI ABANS I DESPRÉS DEL 1300 - I

El 1232 el terme de Montuïri comprenia Lluçmajor, Castellitx i Llorito

Tota vegada que el llibret de Ramon Rosselló Vaquer, Montuïri abans i després del 1300, no ha pogut arribar a totes les llars del poble, a partir d'aquest mes anirem oferint mensualment el seu contingut, que no és molt extens, perquè així tots els montuïrers puguin tenir a l'abast i a ca seva una transcripció dels primers documents històrics que han aparegut. Decisió que ha estat presa també amb motiu dels 700 anys de la fundació de Montuïri.

NOTA INTRODUCTÒRIA

Els historiadors passats, copiant-se uns als altres, varen repetir que l'any 1300 el rei en Jaume II de Mallorca fa fundar 11 viles.

Aquestes afirmacions són totalment errònies ja que avui dia se sap perfectament que el que va fer realment el Rei va esser dictar unes "ordenances" encaminades a fomentar l'agrupació de la gent dispersa als nuclis de població ja existents, essent una de les raons el fet que la gent així agrupada es pogués defensar millor en cas de necessitat. Per això algunes viles havien de disposar d'un mur com és el cas de Montuïri.

Tampoc no és cert que fossin 11 les viles "fundades" tal com vaig demostrar a la meua "Història de Sant Llorenç des Cadassar", on vaig publicar les ordenances d'aquest poble, abans anomenat Bellver.

Els sobredits historiadors passats també feren creure que aquestes ordenances de 1300 foren exclusives del Regne de Mallorca, cosa tampoc no certa, segons han demostrat les investigacions dels historiadors actuals que han trobat documents mitjançant els quals se sap que el rei en Jaume, l'any 1298, ja havia posat en pràctica aquestes ordenances a altres indrets, com és el cas de Puigcerdà.

Sigui així com sigui, a Montuïri, segons els documents que ofereixo en el present llibret, a partir del 1300 es nota molta activitat en la compra-venda de patis i solars per construir noves cases. La documentació va citant el carrer que

va l'església vella; altres ens indiquen l'existència de la plaça de la Quartera, l'alberg del Rei, etc. Els documents van repetint que la major part de la vila estava situada en les terres que foren de Jaume de Caldes, i una part més petita, en els terrenys que foren de les monges de Santa Margalida de Ciutat. També són interessants les notícies referents a Mianes, alqueria que va esser de l'orde del Temple; és curiós el testament d'un dels propietaris de Mianes redactat en castellà.

La majoria d'aquests documents es troben a l'Arxiu del Regne de Mallorca, i alguns pocs a l'Arxiu Capitular de Mallorca, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (Barcelona) i a l'Arxiu Històric Nacional (Madrid).

1230, 18 desembre.- Bernat de Santa Eugènia, lloctinent del rei en Jaume, concedeix en alou franc a Bernat de Sabadell l'alqueria Azmet Abenmunahal de 5 jовades, situada en el terme de Muntueri (1).

1232, 1 juliol.- En el repartiment de terres fet després de la conquesta de Mallorca, el terme de Montuïri (que comprenia Lluçmajor, Castellitx i l'alqueria Benigalip, després Manresa i ara Llorito) correspongué al rei en Jaume el qual va cedir les alqueries i rafals als seus col·laboradors. El rafal Algar de 3 jовades fou cedit a Berenguer Company escrivà, l'alqueria Sabor de 10 jовades a Pere Comabella de Vic, l'alqueria Algorfalaiguiz de 10 jовades, a la priora de Santa Margalida, etc. (2).

1233, 19 gener.- Bernat de Granana i el seu germà Berenguer estableixen a Joan de Caldes dues jовades de terra a l'alqueria Beniaziza, terme de Montuïri, que ho tenen per donació del rei en alou. Farà cens anual el dia de la festa de la Circumcisó de dos morabetins afonsins d'or, i ha entregat per entrada a l'establiment 10 sous malguresos. Firma el nota-

Una de les fotografies més antigues. Una dona, a Montuïri, en el segle XIX, amb vestit d'època, un dia qualsevol. (De l'arxiu de Can Ferrando)

ri Bernat d'Arters (3).

1233, 28 agost.- Guillem de Vilaragut i muller Guerava donen a Joan de Caldes la meitat de l'alqueria Rahal Beniaresch, terme de Montuïri, a cens d'un morabetí alfonsí d'or. Davant el notari Ramon Aragó (4)

1233, 13 setembre.- Joan de Caldes i muller Ferrera canvien a Berenguer Company, en alou franc, la seva alqueria que fou de Maimó Benahuc en el terme d'Inca, amb rafal Algar terme de Montuïri. Testimonis: Pere Montroig, Guillem Ponç i Arnau Sala (5).

Ramon Rosselló Vaquer

1) AHN Clero, carp. 75 núm. 11

2) ARM còdex 18. Vegeu la transcripció íntegra a Ricard Soto Company. Còdex català del llibre del repartiment de Mallorca. Palma, 1984.

3) ARM RP-XIII núm. 17.

4) ARM RP-XIII núm. 21.

5) ARM RP-XIII núm. 25 i A-XIII núm. 9.

Fusteries

Ca Mestre Rafel Serena, Can Mateu Patró, Ca Mestre Pere Sampol, Can Jaume Guerrer i Can Toni Arbona

12.- CA MESTRE RAFEL SERENA, carrer Rector Escarrer

Rafel Pocoví i Aloi. Fuster primater. Elaborà tot el mobiliari de l'escola pública situada damunt can Llevó: taula del mestre, llibreria, bancs dels alumnes bipersonals i seients abatibles... Una dia, d'un tronc de pi tornejava una baldufa pels seu fill Sebastià qui, amb el temps, cursà la carrera de militar. La filla Toninaina, Tonina Aina, exclamà contrariada:

— Tot això per sa baldufa den Sebastià?

— Sí, contesta el pare, ses baldufes s'han de fer d'un tros de llenya grossa.

La serra sens fi era diferent. No rodava engegada per corrent elèctrica, sinó per tracció animal: una somereta. Un dia aquest animal li inspirà una sortida de les seves. Rondaven per la fusteria el fill Sebastià i en Rafel "Vermell" fent el burot i els diu:

— Al-lots, estudiava, que si a una somera li posassin una estrella totes ses al-lotes de Montuiri li correrien darrera.

També tenia una trencadora d'ametles, aquesta manual, que deixava generosa-ment als parroquians. Però no succeí així amb un bitllet de 100 pessetes que un bon dia li demanà per carta en Sebastià. La carta deia més o manco: — Pare, he estat constipat i he hagut de comprar aspirines i altres coses. Convendria que m'enviàssiu 100 pessetes perquè... El pare envià les 100 pessetes però amb aquesta advertència: Sebastià, una altra vegada sua el costipat tu, però no me'l facis suar a mi.

El fuster Rafel no tengué successor en l'ofici i arribat el temps tancà "i ja el te rascaràs". Aquesta era l'expressió personal de mestre Rafel i que popularitzà dins Montuiri.

13.- CAN MATEU PATRÓ carrer Rector Escarrer

En Mateu Sastre tornà d'Amèrica cap a l'any 34 ò 35. Treballà de fuster pla i tengué de mossos els propis fills Biel i "Juanito". Tot Montuiri anomenava

En el carrer del Rector Escarrer i havia les fusteries de Ca Mestre Rafel "Serena" i Can Mateu "Patró"

aquest segon amb el diminutiu, paraula que la seva pròpia mare, gallega, havia popularitzat. En Biel continuà la fusteria fins a tancar-la per anar a treballar a "Puertas Mallorca".

14.- CA MESTRE PERE SAMPOL, a plaça

Un dels seus néts recorda que mestre Pere tenia darrera la porta un piló i damunt d'ell una aixà. Acabada la jornada laboral i il·luminat per un llum d'oli, omplia les vetllades fent mànecs de xapeta i altres estris utilitzant el seu piló i la seva aixà. La bulla dels néts era bufar, apagar el llum i enfadar el padrí.

Amb mestre Pere aprengueren l'ofici el seu fill Tomeu Sampol i Cerdà, casat després amb na Francisca Mora, i el fill Joan. Tengué de mossos el nebot Tomeu Sampol i Cerdà (noms i llinatges coincideixen amb el citat Tomeu), després casat amb na Tonina Aina de ses Donades.

En Tomeu de na Mora heretà la fusteria i les seves germanes, conegudes per tothom com "ses ties de plaça", deixaren la casa de plaça, on estava ubicada la fusteria, la meitat al germà Tomeu i l'altra meitat al nebot Tomeu de na Tonina Aina de ses Donades. L'oncle va vendre la se-

va meitat al nebot i aquest continuà la fusteria fins a la seva mort.

15.- CAN JAUME GUERRER carrer des Pujol

Es deia Jaume Bauçà i Miralles. Deixà l'ofici de fuster i obrí un negoci de drogueria al carrer Major, avui encara existent. De la seva fusteria se saben poques coses perquè fou curta la durada del negoci.

16.- CAN TONI ARBONA carrer des Pujol

Antoni Arbona i Miralles. Fuster primater. Aprengué l'ofici a Porreres amb en Biel Sorell. Tengué de mossos Joan "Cai". Obrí la fusteria cap a l'any 52 i hi perseverà fins a la seva jubilació. Durant la seva activitat professional se'l tenia ben considerat particularment per la restauració de mobles antics. Ara bé, com la majoria de fusters d'aquesta època dedicà una part molt important en la construcció de portes i finestres i tot quant s'empra de llenya en la reforma o edificació de noves cases.

Bartomeu Ribas Bauzà, mestre picapedrer

Retirat de l'ofici, per espai de 20 anys dugué el cafè de Can Xorri

Entre els molts de montuïrers que podríem treure en aquesta secció, uns més rellevants que altres, ens hem trobat aquesta vegada amb un personatge que fou molt popular a mitjan segle actual: Bartomeu Ribas Bauzà, ben conegut en tot el poble com a mestre Tomeu "Xorri", encara que si se'l va conèixer per "Xorri" fou perquè la seva mare era Sebastiana "Xorri", ja que el seu pare era Rafel "Xocolater".

En aquesta família, dels seus pares, eren sis germans: Maria, Rafel, Joan, Sebastiana, Isabel i ell, Bartomeu, el més petit, que va venir al món quan la seva mare ja tenia 48 anys, naixement que va ocórrer dia 8 de desembre de 1908, en el Molí den Gospet.

Una anècdota que cal esmentar de quan era petit és aquesta: Un bon dia el nin, en Tomeu, quan tenia 3 o 4 anys, jugant pel Molí den Gospet, va caure dins un pou que hi havia per allà, amb aigua. S'afanyaren immediatament a treure'l, i quan aparegué en terra comprovaren que estava bo i sà i sense cap ferida. Possiblement l'aigua impedí que es fes mal.

No va anar molt de temps a escola, però sí el suficient per poder-se desenvolupar en la vida. La primera feina que va fer fou, al 10 anys, la de porqueret a Pola; però no fou llarga aquesta ocupació, ja que quan tenia 14 anys ja el trobàvem fent feina de mosso de picapedrer amb mestre Gaspar "Xinet", concretament a Can Darreta, una casa del capellà "Xigala". Aquesta feina, la de picapedrer, el va captivar i ja no la va deixar fins a la fi de la seva vida professional.

No obstant li agradava passejar-se. Per això, en diverses ocasions, quan tenia 15, 16 i 17 anys, anà a Barcelona, on hi passava un quants dies i romania a ca el seu tio Pere, un germà de la seva mare.

L'any 1929 anà a fer el servei militar, però una vegada acabat tornà agafar les eines de picapedrer. Si bé durant la guerra civil (1936-39) el tornaren mobilitzar, per algun temps, quan aleshores ja era casat. I fins i tot la seva esposa n'estava contenta perquè, segon deia, així guanyava més doblers. Aleshores ja feia temps que s'havia casat, perquè va con-

treure matrimoni el 25 de setembre de 1930 quan sols tenia 22 anys, amb Catalina Cerdà Pocoví "Polla", amb qui tingueren cinc fills: Rafel, Sebastiana, Pere, Francisca i Catalina.

A partir de 1941 es posà a fer feina pel seu compte. En un principi realitzava preferentment adobs a moltes cases i obres de petita envergadura, com eren païsses, solls, llocs comuns; obria finestres, separava aiguavessos... Però als pocs anys es féu amb el títol de mestre picapedrer, el qual porta la data de 20 de maig de 1944.

A partir d'aleshores també es va posar a construir edificis de nova planta, com Cas Potecari, davant la Sala Mariana, Ca na Francisca de Son Trobat, la primera fàbrica de teixits d'Montuïr, on és ara "Verdures Vidal", davant on era l'estació del tren. També féu l'escala de la costa de Can Matarino, que dona al carrer de Sant Bartomeu. Són fetes seves les cases de la possessió de Son Trobat, la vicaria en temps de rector Jaume Cabrer, i altres. Era, per altra part, el mestre d'obres de les possessions de Son Comelles, de Meià, de S'Holanda, de Can Socies, de Cas Metge de Meià, de Cas Potecari, de Cas Collells... i de l'Ajuntament. Tenia molta amistat amb el rector don Bernat Martorell, tanta que

ell i l'amo en Joan "Porrerenc" s'oferiren i feren de gratis la reforma del xamfrà o cantonada de la Sala Mariana. Ell va carregar amb les despeses de la feina i en "Porrerenc" amb el material. I una vegada acabada, a la benedicció en foren padrins els nins Bartomeu Miralles i Francisca Ribas, fills d'un i altre.

La darrera obra que va començar i ja no la pogué acabar per impossibilitat física fou la casa de Can Tomeu Sampol, a Plaça. Aleshores sols tenia 45 anys i això que havia estat un mestre que durant bastant de temps va arribar a tenir una brigada d'uns 20 homes, tanta era la feina que se li encomanava i la reputació en què se'l tenia. Si bé, s'ha de dir tot, el seu fill major, en Rafel, durant molt de temps va ésser el seu braç dret en moltes obres. És per això que podien dur diferents tasques al mateix temps, a indrets més o manco allunyats dins del poble, i si bé era el pare el qui dirigia, en Rafel donava cap a un i altre lloc.

Dos anys més tard, el 1955, va comprar l'edifici del cafè de Can Sampol vell, propietat de Gabriel Sampol Arbona, on hi havia en Tomeu "Sopeto", el pare de n'Antònia de Cas Carboner. Allà, al cap de tres anys, va posar en marxa el cafè, conegut fins que es va tancar per Can Xorri. Ell i la seva esposa el duien i servien, però també els ajudaven els seus fills, sobretot na Francisca. Un bar cèntric (aleshores en Pieres tenia tancat) on hi anava molta gent, tant joves com vells i de diferents categories socials.

Quan Bartomeu "Xorri" es va jubilar, també es va tancar el bar, ja que cap dels seus fills va voler continuar l'empresa. Era el 1977. De llavors ençà no s'ha tornat obrir com a cafè.

Era un home recte i exigent, a qui li agradaven les coses ben fetes. Admirava les persones d'empenta i desitjava que els seus fills l'entenguessin sense xerrar.

15 anys després, dia 1 de febrer de 1992, als 83 anys, Bartomeu Ribas deixava d'existir.

O. Arbona

Gràcies a les filles del ressenyat hem pogut redactar el contingut de l'escriu.

Mallorca verda

Una associació per a la defensa de l'illa

Per un intent de defensar Mallorca de tanta edificació dins la ruralia i venda de finques a estrangers, mantenir l'equilibri ecològic, no es destrueixi el paisatge natural, defensar el patrimoni arquitectònic a més d'altres fets perjudicials pel panorama i paisatge mallorquí, i a fi de trobar com s'ha d'actuar per evitar-ho, un grup de persones sense afany de lucre, han format una associació per la defensa de Mallorca amb el nom, *Mallorca Verda*.

Aquesta recent nascuda entitat, el passat dia 9 d'octubre, convocà a Montuïri una reunió-conferència i taula rodona al respecte a la qual hi assistiren una trentena de persones.

Magdalena Maiol, la presidenta, posà de manifest que ja és alarmant la massiva venda de finques a estrangers, i de com s'edifica arreu a vegades sense respectar les directrius d'ordenació territorial i exposà les maneres de com s'hauria de fer per evitar-ho.

Essent una de les causes de l'abandonament de finques i vendes el poc o nul rendiment de l'agricultura en general. Pretenem -digué na Magdalena- trobar maneres de viure, i poder viure bé, mirar que el jovent quedi, trobi feina al seu entorn, i visqui de les tretes que es puguin obtenir de la pagesia o d'activitats relacionades amb el camp i cercar maneres de portar-les a terme. Cas de no ésser possible viure únicament de les tretes fent de pagesos, almenys que s'hi dediquin a temps parcial, i inculcar una afeció al sembrar arbres a la natura i a tot el que es pugui produir dins el camp mallorquí i estimar el tros de terra que els nostres avantpassats tant estimaven i tan bé es trobaven conreant.

Podria ésser incentivant que es consumixin productes produïts al nostre camp mitjançant les vendes directes del productor al consumidor. I com que consumidors en potència ho son precisament allò que volem posar un poc de fre, que és el turisme i la gent que els caps de setmana viu al seu xalet o caseta de camp, seria interessant a través de dita associació una oferta de cases de lloguer per turistes, evitant així el construir tant cases a fora vila. O sia aprofitar les

que hi ha fetes dins els pobles. No es fa necessari el llogar tota la casa, n'hi ha que disposen d'habitacions que no s'empren i es podrien llogar.

No es pretén agro-turisme o rural, per aquesta activitat, per estar dins la legalitat, tot i que arriben ajudes, es requereix una considerable inversió i saber de que va la cosa, gairebé es pot dir que difereix poc del turisme convencional.

En canvi si ens agrupam a fi de disposar d'una xarxa de cases de lloguer o habitacions de cases, com és una cambra en dret a usar la cuina i el bany ens podem acollir dins la llei d'arrendaments urbans i que és molt manco exigent que per a turisme rural; per tant no s'exigeixen fortes inversions. De fet hi ha cases que reuneixen condicions i estan a punt per llogar. Aquesta mena de lloguers per Itàlia, França, Catalunya i altres indrets funciona i amb èxit.

S'ha de tenir en compte que no essent hotel ni restaurant no es pot servir menjar. El client, això sí, pot tenir dret a emprar la cuina i cuinar ell mateix.

Per resoldre-ho, es podria, pels pobles, muntar uns petits restaurants familiars amb una cabuda de només 7 o 8 persones i servir menjars casolans a l'estil mallorquí i amb el costum de la comarca i del que s'estila a cada època de l'any. Per exemple, si ara estam a temps de pebres vermells servir-los ja siguin fregits amb llampuga o torrats i com que també es temps de pebres tendres i tomàtiques i cebes, el clàssic bon tumbet i trempó. En quant a fruites també servir les del temps. És clar que el client mana, però ben cuinats el plat més adient és el que s'estila cada temporada. I millor encara emprant les fruites i verdures produïdes a la comarca.

BAIXEN ELS PREUS

Pels qui conreen, donat que amb el conreu tal com es venen els productes al mercat no es rendible. Ens han fet llevar les vaques, ara hi ha sequeres i els xots baixen de preu, perquè sense pastures fa mal mantenir la guarda, si són els porcs i porcells el preu no compensa el menjar, produir cereals i llegums, pel seu conreu s'ha de menester potent ma-

"Si no anam vius el estrangers s'ho faran tot seu"

quinària i disposar de moltes quarterades. I no parlem de l'aviram i els ous. Totes aquestes activitats i que un temps donaven sentit a la pagesia, ara la producció quasi bé es redueix el consum familiar. Per criar i engreixar bestiar ha d'ésser de manera industrial en granges amb cabuda de centenars de porcs o milers de gallines o pollastres.

Però és sabut que allò produït a la manera tradicional i artesana com és un porc, un ou o pollastre camperol, és molt més gustós, ja que l'animal ha passat la seva vida a lloure o dins un corral gran, no estret dins una nau o gàbies de granja. El mateix es pot dir de les verdures i fruites o sia tot allò que s'ha fet a les maneres clàssiques pageses.

Atès a aquestes raons es vol incentivar l'elaboració de conserves a la manera artesana, com és; envinagrats, confitures, torrar i empotar pebres, entomatigats, vi, llet, formatge i tot allò que es pugui aprofitar i que gairebé sempre no se'n treu gens de profit. També fruits secs com són bessons d'ametlla i fomentar l'assecar figues, albercoc i prunes.

Els governants ens diuen que pertanyent a la UE per llei no es pot fer res, tots som europeus amb els mateixos drets. Essent així depèn de nosaltres els mallorquins de trobar altres solucions ja que si no si posa fre a dins un futur proper es faran els amos de Mallorca. O Ja ho són?

Sion Nicolau

LA FOTO DE MITJAN SEGLE

El darrer diumenge d'octubre de 1945

*Els qui veim a la foto
són nins de 8 a 10 anys
que l'any 1945 anaren al
Puig de Sant Miquel amb
motiu de la festa de Crist
Rei, que se celebrava el
darrer diumenge
d'octubre.*

*Allà el vicari Estelrich
organitzava diferents
actes per commemorar
aquesta festivitat i hi feia
intervenir els nins que ell
aglutinava.*

*No hem pogut averiguar
el noms de la majoria
degut als canvis de
fesomia al llarg de tants
d'anys, però sí podem
assegurar que tots ja
són seixantins.*

*En aquesta escalonada
cridaven fort quan
contestaven a les
indicacions que els feia
el Consiliari mentre
alçaven la mà dreta.*

Records d'infantesa

Un diumenge

A la matinada d'un dia d'hivern em criden per anar a missa primera. Partim caminant vers el poble, el qual ens queda un hora lluny.

Fa molt de fred i la fosca és tan espessa que sembla poder-la tallar. Sent angúnia dins mi. Les alzines i les mates de la vora del camí em semblen bubotes que es mouen. Darrera les soques hi guaiten ombres que la meua fantasia els dona vida.

Molt de temps no se sent més renou que les nostres petjades o el voletejar d'algun ocell que surt del ramatge retgirat pel renou que feim al passar. Llavors el siulet d'una òliba que vola baix.

Ah! Les òlibes duen mala sort! Sempre ho he sentit contar a les dones velles.

"A un home que anava de nit, per dins una garriga, una òliba li va tomar el capell de palmes per tres vegades. Ell no en féu cas, però més endavant un bandejat li prengué el sarró i li donà una bona pallissa..."

"Una dona va sortir de ca seva a mitja nit. Sentí una òliba cantar. No entrà tot d'una i una home dolent se l'en dugué per a sempre..."

És tanta la por que respir amb molta dificultat. Sempre pens que em van a agafar. Adesiara em gir per si ens segueix qualcú.

No dic res, però jo sé que tanmateix es riuran de mi si dic que tenc por.

La fosca no em deixa veure les pedres del camí, les quals em fan ensopegar molt

sovint.

Del poble llunyà se sent la campana donar les primeres i lentes batallades.

Poc a poc trenca l'alba; comença a clarejar. Tot resta cobert d'espessa boira, sols podem veure els arbres i els sembrats propers que neixen fent tires llargues i dretes. Els de més enfora resten difuminats i les llunyanies esborrades dins la blancor. La humitat ens fa pipellejar els ulls.

Ha passat la por de la fosca; el matí és gojós, net i tendre com la infantesa.

A les herbes de la vora del camí la nit els ha cobert de llàgrimes.

L'aigua de la síquia remoreja un cant suau. Dins els vidres dels bassiots s'hi mira el rosat crepuscle. Els ocells canten escometent el nou dia.

Arribam al poble. A l'església, obscura i callada, sols hi batega la llàntia de →

Gloses

A sa Plaça

M'he fixat, perquè en passava
a dins sa plaça que fan;
m'ha paregut molt més gran
amb sa vorera llevada.

S'Ajuntament té a s'entrada
tota sa vista davant,
la volen tota forrada
de pedra bona, triada,
nou arbres que hi sembraran.

D'això se'n recordaran
que de preu sé que és molt cara
però és de molta durada,
moltes vides la hi veuran.

Un mes gros el tardaran
per tenir-la acabada
amb sa marxa que han 'gafada
jo no ho sé si en sortiran.

Veurem quin dibuix faran
a baix de s'escalonada;
n'hi ha uns quants, veig que els agrada
i entre tots el triaran.

Per veure-les molts vendran,
ses pedres, en estar posades,
són molt fines i esmolades
i en 'verí es llum brillaran;
tot les queda una monada,
diuen es qui cobraran.

Amador Font

No mirem la mort com si
tot acabàs

Que no us assusti sa mort
que és acabar de sofrir;
viure molt bé, és sort,
però no sempre és així.

Mai d'aquest món he entès
com se poden conformar
sabent que mos n'hem d'anar
creient que anam al no res.

En Crist podem confiar;
diu que així no succeeix,
sempre mos cap esperar
que es nostre viure segueix;
quan anem al més allà
viurem amb Déu, que existeix,
per amor mos va crear.

També seguirem visquent
dins sa sang des fills i nés
mentre segueixi present
es coret d'un descendent
recordant es nostres fets,
això és viure eternament
diferent des que ara ets.

Per sa festa de Tots Sants
solem dur flors an es morts
guardant nosaltres records
d'així com érem abans;
joves, vells, fadrins o xores;
padrins, pares i germans,
és com si no fossin morts.

Res acaba, es veu ben clar;
tanquem els ulls sense por,
anirem a descansar,
no sofrirà més es cor

Llibre nou
Bon dia Galatzó, puig estimat
d'Onofre Martorell Nicolau

L'autor d'aquest llibre, conegut per molts de montuïrers majors de 50 anys, ens ofereix en el present volum dos nous aspectes rellevants de la vida i història recent del seu poble, Puigpunyent; ja que dedica la primera part, aproximadament la meitat del llibre, a transcriure retalls curiosos de la vida del seu poble, de fets, tradicions, costums... que han esdevingut, la majoria d'ells, durant els primers anys d'aquest segle o més enrere i que titula "gratant dins la nostra història".

La segona part del llibre ve a ser una continuació i complement d'aquell primer que va editar fa uns deu anys sota el títol "Puigpunyent, poble estimat". Aquí treu a llum deu entrevistes a gent d'edat, d'una manera semblant a com ho féu Joan Miralles en el llibre "Un poble, un temps".

En conjunt ens trobam davant un exemplar interessant, sense pretensions, escrit amb un llenguatge entenedor, que agradarà particularment als lectors interessats tant en conèixer fets com la manera de ser i comportar-se de la gent d'aquella contrada. - O.A.

Records d'infantesa

→ l'altar... Aquest silenci convida a la pregària. Comença la missa en llatí.

A la sortida, el sol brilla en el firmament. Anam a comprar per a la setmana. No tenim necessitat de moltes coses. Sovint en el camp es té carn, llet, pa, fruita, llegum i tota mena d'hortalisses.

Altra volta ens anam a casa. Ens trobam amb altres veïns i feim el camí junts. Els grans parlen del camp o de les novetats del poble, què és tot el nostre món. Del preu del animals, del fred, dels sembrats que no neixen com cal, de les gelades... O bé d'uns nuvis que es casen; una dona que ha tengut un fill; les al·lotes que són a la muntanya a collir oliva; el vellet que ha quedat invàlid; uns que s'han barallat...

Els nins juguen i riuen durant el camí. Botam de pedra en pedra per no banyar-nos els peus. Quan els albellons esclaten pel camí de la Font hi corre l'aigua per tot arreu.

Catalina Sastre

fins que Cristo tornarà
per dar vida al que mor,
llavors sempre viurà.

Antònia Adrover

Hotel Rural Es Figuerol Nou

Es Pati de Montuïri

Restaurant

Diligent servei

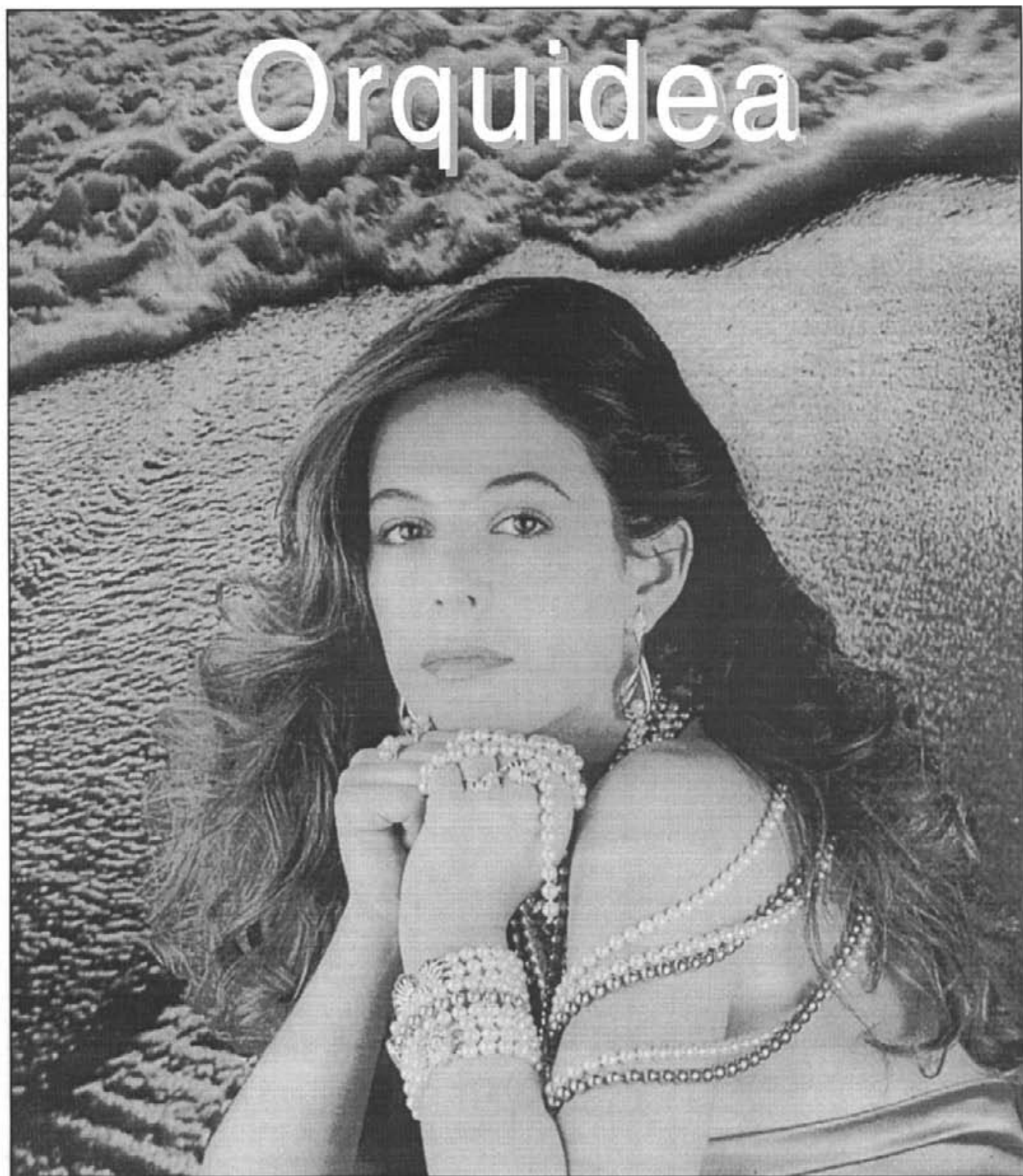
Amb totes les comoditats

Acurada atenció al client

Servei de noces i banquets

Ctra. Montuïri - Sant Joan, Km. 0'7 • Tel.: 64 67 64 • Montuïri

Orquidea

Perlas
Orquidea®

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA

CENTRE COORDINADOR

Biblioteca Municipal de Montuïri

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

COMPACTS-DISCS

James Horner.- Titànic.

Wim mertens.- Entre dos mares.

Eric Clapton.- Pilgrim.

Maria del mar Bonet.- El cor del temps.

Tete Montoliu en el Teatro Real.

Daniel y la Quartet de baño Band.- Flipando el doble.

Lax 'n' Busto.- Sí.

Lester Young.- Verve .

As Good as it Gets (Banda sonora original de la pel.lícula Mejor Imposible).

Toni Morlà.- Cançons per a tú.

Brahms.- 2 concertos pour piano.

Handel.- Dixit Dominus; Nisi Dominus; Salve regina.

Matthaus-Passion 1746.

A la Biblioteca, entre altres, podem trobar les següents publicacions periòdiques: MUY INTERESANTE, MUY ESPECIAL, GEO, NATIONAL GEOGRAPHIC, DUNIA, TIEMPO, EL TEMPS, BONA PAU....

**Consell Insular
de Mallorca**

HORARI

De dilluns a divendres:	de les 17 a les 20 h.
Dissabtes:	de les 10 a les 13 h.

Les plantilles dels cinc equips de bàsquet femení

Neix un club de bàsquet masculí d'empreses

Tota l'activitat esportiva està gairebé en marxa. Només manquen per començar els dos equips de futbol-sala escolar que ho faran el 22 de novembre.

La novetat d'aquest mes ha estat la creació d'un equip de bàsquet masculí anomenat "Materials de Construcció Verger" que jugarà una lliga al poliesportiu "Prínceps d'Espanya" on participen una vintena de clubs d'empreses. Els seus partits es faran en dilluns.

RESULTATS DEL MES D'OCTUBRE

Els resultats dels equips montuïrers registrats el passat mes d'octubre han estat els següents:

FUTBOL

I Preferent

Montuïri, 3 - Calvià, 2
Espanya, 2 - Montuïri, 6
Montuïri, 3 - Montaura, 0

Santa Ponça, 2 - Montuïri, 0
Montuïri, 1 - La Unió, 0

III regional

Montuïri, 0 - Cala d'Or, 3
Ariany, 1 - Montuïri, 0
Montuïri, 3 - BEA sa Pobla, 2
Montaura, 2 - Montuïri, 2

Juvenils

Sallista At, 4 - Montuïri, 2
Montuïri, 2 - Cala d'Or, 1
Montuïri, 0 - Vilafraça, 1
Montuïri, 6 - Xilvar, 0

Cadets

Felanitx, 2 - Montuïri, 2
Montuïri, 1 - Santanyí, 4
Artà, 1 - Montuïri, 0

Infantils

At Escolar, 3 - Montuïri, 9
Montuïri, 3 - Barracar, 4

Alevins futbol-7

Montaura, 3 - Montuïri, 3
Montuïri, 2 - Can Picafort, 3
Llosetí, 3 - Montuïri, 3
Montuïri, 1 - Campos, 3

Benjamins futbol-7

Petra, 3 - Montuïri, 0
Montuïri, 3 - Xilvar, 5
Llubí, 4 - Montuïri, 11

BÀSQUET FEMENÍ

Séniors

C. Pollença, 23 - Montuïri, 36
Montuïri, 61 - Llosetina, 12

Júnior

Molinar, 56 - Montuïri, 27
Montuïri, 24 - Campos, 42
Santa Maria, 50 - Montuïri, 28

Cadets

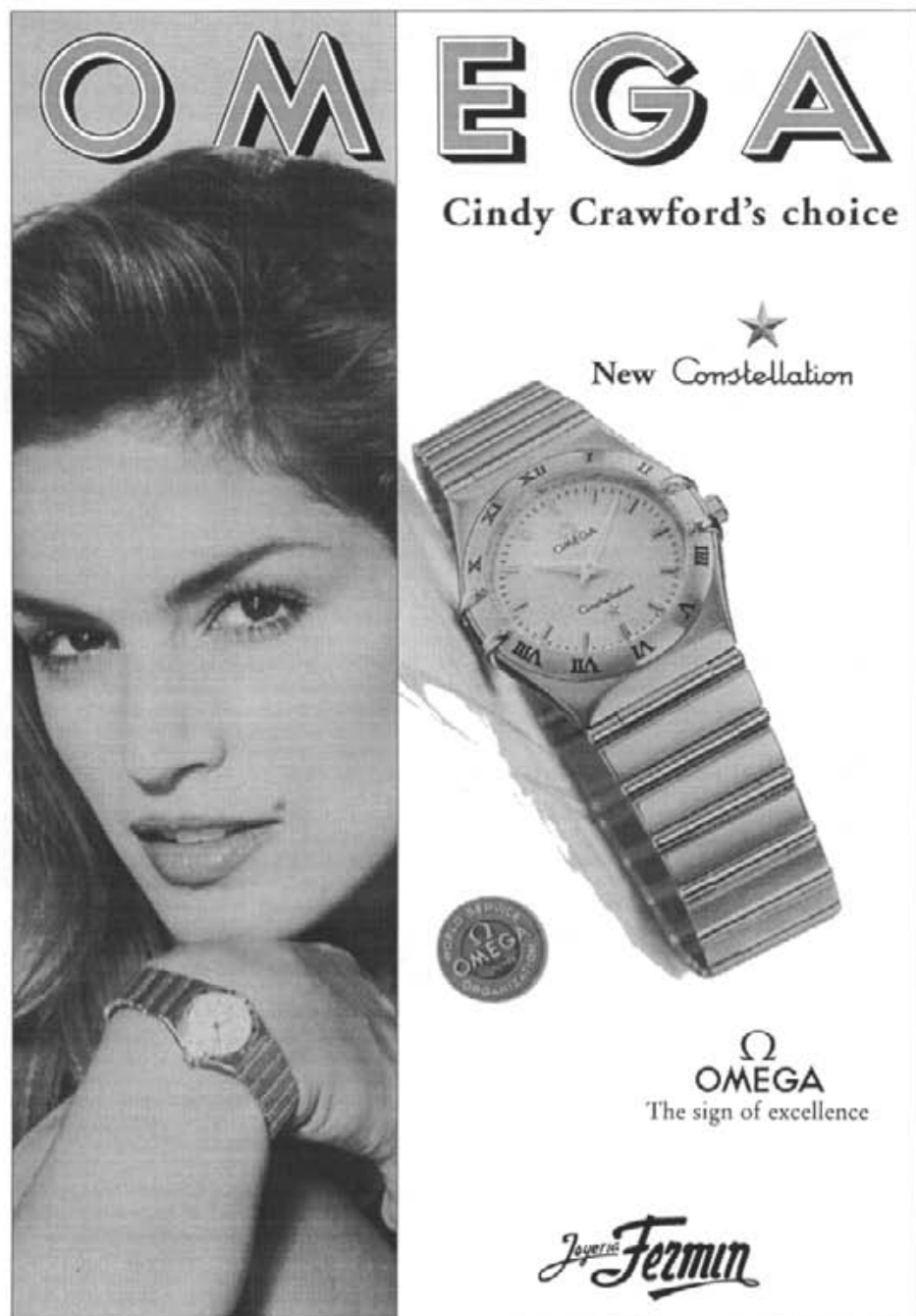
Felanitx, 25 - Montuïri, 57
Montuïri, 36 - C. Pollença, 46
Inca, 51 - Montuïri, 49

Infantils

Montuïri, 38 - Bons Aires, 56
P.R. Alcúdia, 22 - Montuïri, 47
Montuïri, 55 - Campos, 30

Minibàsquet

Montuïri, 54 - Binissalem, 4

OMEGA

Cindy Crawford's choice

New Constellation

OMEGA
The sign of excellence

JOUVEIN Fermin

Les sèniors de bàsquet han començat la competició amb bon peu: 2 jornades, 2 victòries

L'equip de mini bàsquet abans del debut de la lliga. Quina il·lusió!

Plantilles dels equips de bàsquet femení

Sénior

Jugadores:

Gomila Gomila, Aina
Gomila Pocoví, Maria Francisca
Jiménez Sánchez, Maravilla
Mascaró Cerdà, Catalina
Morlà Miralles, Catalina
Pocoví Melià, Francisca
Portell Amengual, Maria
Ribes Cerdà, Antònia
Ribes Nicolau, Catalina Maria
Rigo Amengual, Maria Francisca
Serra Dilme, Joana

Entrenadora: Amengual Miralles, Bàrbara

Delegat: Llull Sansó, Miquel

Grup: Provincial

Equips (13): Armeria Ferrer de Santanyí, Montuïri, Santa Mònica, Santa Maria del Camí, Son Carrió, Binissalem, Campos, Pollença, Isiser de la Soledat, Sant Salvador, Ses Salines, Llosetina i Joan Capó de Felanitx.

Júnior

Amengual Marimón, Laura
Bauçà Amengual, Esperança
Font Mayol, Catalina
Gomila Morey, Antònia
Martorell Sansó, Magdalena
Mas Rigo, Antònia
Mayol Roca, Maria
Miralles Martorell, Catalina
Pocoví Linares, Margalida
Rigo Bennassar, Catalina
Tarongí Beltran, Margalida

Entrenadora: Amengual Miralles, Bàrbara

Delegat: Guichandut Crende, Matías

Grup: B-1

Equips (6): J. Lluçmajor, Restaurant

Plaza, Santa Maria, Campos, Montuïri i Molinar.

Cadets

Jugadores:

Beltran Cerdà, Joana Maria
Cerdà Mayol, Joana Maria
Cerdà Obrador, Catalina
Gomila Gomila, Joana
Martorell Sastre, Magdalena
Mateu Sampol, Margalida A.
Núñez Bustos, Sandra
Oliver Gallard, Margalida
Pocoví Linares, Maribel
Rodríguez Rodríguez, Maria
Sociés Fiol, Aina Maria
Taberner, Margalida Antònia

Entrenador: Fiol Tomàs, Guillem

Delegats:

Bauçà Mayol, Joan Albert
Verger Bennassar, Joan

Grup: B

Equips (16): Cala d'Or, Sa Pobla, Guillem Galmés de sant Llorenç, Perles Manacor, Avante, Campos, Soledat, Son Servera, Felanitx, Montuïri, Colonya Pollença A, Madre Alberta, Bàsquet Inca, Llosetina, Colonya Pollença B i Portocristo.

Infantils

Jugadores:

Anglada Moll, Aina
Garcia Claramunt, Violeta
Gomila Nicolau, Joana Maria
Linares Linares, Fàtima
Mairata Bauçà, Magdalena
Mayol Cerdà, Antònia
Mayol Miralles, Sebastiana
Nicolau Pizà, Margalida
Pomar Relucio, Mariona

Ribas Martorell, Sebastiana

Rigo Munar, Margalida

Rossinyol Pocoví, Joana Maria

Ruiz Juan, Catalina

Serra Garriga, Maribel

Delegats:

Pomar, Miquel

Nicolau Cerdà, Maria Teresa

Entrenadors:

Gomila Moll, Antoni

Grup: A

Equips (12): Montuïri, Bons Aires, Campos, Lluçmajor, Bàsquet Pla de Na Tesa, Cide, Santanyí, Jovent, Sant Josep, Piero Rossi d'Alcúdia, Joventut Mariana de Sòller i Sagrat Cor.

Mini-bàsquet

Jugadores:

Bauçà Amengual, Maria
Barceló Arbona, Sílvia
Cerdà Obrador, Bàrbara
Ferrer, Alexia
Ginard Fiol, Elisabet Maria
González Bordas, Júlia
Matas Ruiz, Aina Maria
Mayol, Joana Maria
Mayol Sociés, Joana Maria
Pomar Relucio, Elena
Sastre Cerdà, Miquela
Trobat Garcies, Caterina

Entrenador: Gomila Moll, Antoni

Delegats:

Martorell Sansó, Magdalena
Ribes Cerdà, Antònia

Grup: A-2

Equips (11): Montuïri, Binissalem A, Bons Aires, Guillem Galmés de sant Llorenç, Sant Agustí, Sagrat Cor, Avante, Andratx, Bàsquet Pla de na Tesa, Campos i Molinar.

El calendari de pastoral porta tota la programació de la parròquia

Ja ha sortit i repartit amb aquest número de **Bona Pau** el calendari de pastoral per al curs 1998-99 on s'hi troba tota la programació que la parròquia de Montuïri té projectat dur a terme per als seus feligresos. És un full de gran utilitat per als qui volen participar en les activitats organitzades per l'Església.

Col·lecta per al DOMUND

La Col·lecta per ajudar als projectes dels missioners d'arreu del món va a ser de 93.090 pessetes. La parròquia dona les gràcies a tots els qui heu col·laborat en tan bella tasca.

Dia de l'Església Diocesana

Des de fa uns anys l'Església Diocesana fa prendre consciència als catòlics sobre la necessitat que tenim d'autofinançar-nos. És entre tots que hem d'ajudar a dur les despeses i el manteniment del personal i dels edificis que empram. Per aquest motiu, el proper diumenge, dia 15, la col·lecta anirà destinada a l'autofinançament de la nostra Església Diocesana.

Celebració de la paraula

Com ve essent habitual ens reunim trimestralment totes les parròquies solidàries i la resta de l'arxiprestat per celebrar i viure amb tranquil·litat i sense preses la Paraula de Déu a les nostres vides. Hi estam tots convidats, a la propera celebració que tindrà lloc el dimecres dia 18 de novembre i començarà a les 21 h. a Sant Honorat.

Missa de Santa Cecília

El diumenge, 22, dia de Santa Cecília, patrona de la música, a les 11 h. hi haurà la missa en el seu honor per homenajar els nostres músics i cantadors. A la vegada la missa serà en sufragi de Baltasar Fiol, el que va ésser director de la Coral durant molts d'anys i que el passat febrer morí tràgicament. En acabar la missa tindrà lloc un concert musical a càrrec de l'Escola de Música i Banda de Música de Montuïri.

Aquest reliquiari de l'església, de material argentat que guarda les relíquies de Sant Antoni i Sant Pau, d'estil barroc tardà, del segle XVIII, és molt possible que servís d'inspiració per construir el portal major de la nostra església. Ara, que es pretén restaurar els baixos arquitectònics de dit portal, molt bé podria servir també de mostra

Temps d'Advent

El darrer diumenge d'aquest mes, dia 29, comença el temps de preparació del

Misteri de Nadal: Déu Encarnat en el món per redimir la humanitat. Pensem a dedicar-hi estones durant aquest període de 4 setmanes.

Mira't a tu mateix amb objectivitat

Has de continuar lluitant per veure la teva pròpia veritat. Quan les persones que coneixen bé el teu cor i t'estimen amb tendresa diuen que ets fill de Déu, que Ell ha penetrat profundament en el teu ser i que estàs oferint als altres molt d'allò que Déu ha fet en tu, escolta aquestes afirmacions com a simples afalagadures. No creguis que aqueixes persones veuen realment el que dius.

Has de començar a veure't a tu mateix amb la mateixa objectivitat que et veuen els teus amics. Mentre romanis cec a la teva pròpia veritat, et minusvalores i penses que tots els altres són millors, més sants i més estimats que tu. Mires com a superiors tots aquells en qui veus el bé, la bellesa i l'amor, perquè no descobreixes cap

d'aquests qualitats en tu mateix. Com a conseqüència d'aquesta actitud teva, comences a recolzar-te amb els altres sense adonar-te que tens tot quant necessites per mantenir-te ben segur sobre els teus propis peus.

Però no és convenient que forçis les coses. No pots obligar-te a tu mateix a veure allò que els altres veuen, a parlar de la teva manera de ser mentre hi hagi parts en tu que no t'obeeixin. Has de reconèixer qui ets i assegurar i re-fermar aquesta conquesta personal. Has de voler viure la teva soledat, la realitat del teu ser inacabat, la teva manca d'encarnació total, però exempta de tota por i confiar que Déu et brindarà les persones que t'ajudin a fer-te veure la veritat d'així com ets.

Henri J. M. Nouwen

Pluviometria

Octubre de 1998

Dia 4	14'4 litres metre ²
" 5	0'7 " "
" 6	0'3 " "
" 7	4'6 " "
" 8	0'4 " "
" 10	0'3 " "
" 19	29'6 " "
" 26	6'4 " "
Total	56'7 " "

Temps passat

10 anys enrere

Novembre de 1988

Mort d'en "Mosquera"

Dia 5 de novembre de 1988 moria un gran esportista montuïrer: Miquel Miralles Rigo "Muix", fadrí, de 41 anys. Havia estat jugador, president i directiu del CE Montuïri, entitat a la qual va dedicar els millors anys de la seva vida esportiva.

25 anys enrere

Novembre de 1973

Eleccions municipals

A les eleccions celebrades pel novembre de 1973 foren elegits regidors pel terç familiar, Joan Miralles Riera i Gabriel Miralles Sampol; pel terç sindical, Joan Miralles Gomila i Jaume Mayol Veny; i pel terç corporatiu i d'entitats, Honorat Moll Ribas i Gabriel Ferrer Sampol. Així mateix fou elegit conseller local del Moviment, Antoni Gomila Jaume.

50 anys enrere

Novembre de 1948

Oposicions a Auxiliar Administratiu

El tribunal que va qualificar les oposicions celebrades el 18 de novembre de 1948 a auxiliar administratiu de l'Ajuntament va proposar Antoni Verger Mayol perquè fos nomenat. La Corporació, a la sessió del 1er de desembre següent, acordà nomenar-lo en propietat.

100 anys enrere

Novembre de 1898

Horari d'oficina

Degut que l'horari de les oficines de l'Ajuntament era un tant flexible es reben contínues queixes del veïns. Fou per això que l'Ajuntament a la sessió del 19 de novembre de 1898 acordà que fos el següent: el matins, de les 8 a les 12 i el horabaixes, de les 2 a les 4 h.

Demografia

Octubre de 1998

Defuncions

Dia 3.- Joan Socias Sastre "Vermell", viudo de 83 anys.

Dia 7.- Catalina Martorell Verger "Moragues", viuda de 89 anys.

Dia 9.- Isabel Cerdà Cerdà "Badia", viuda de 93 anys.

Dia 12.- Antoni Garau Marimón "Prats", casat de 83 anys.

Dia 15.- Isabel Cerdà Servera "De Sa Torre", viuda de 83 anys.

Dia 23.- Gabriel Payeras Miralles "Cardaix", fadrí de 71 anys.

Matrimonis

Dia 9.- Miquel Antoni Martí Flexas amb Maria Rosa Vaquer Verger.

Dia 10.- Joan Miquel Vidal Vidal amb Maria Teresa Amengual Tomàs.

Dia 11.- Joan Verger Rossinyol amb Sebastiana Miralles Manera.

Dia 25.- Josep Miralles Xamena amb Catalina Fiol Roig.

Guinar en casa

Coca mallorquina

Ingredients

3 Ous, 2 tassons de farina de força, 2 tassons de sucre, 1 tassó d'oli, 1 tassó de taronja de botella i 1 paquet de "Canario".

Elaboració

Es remenen els ous amb el "multibat" i després s'hi afegeixen els altres ingredients i finalment s'enforma.

Antònia Ribas "Portell"

Noces d'argent

14 novembre 1973

Joan Riutord Bauzà (de Petra) amb Joana Aina Mayol Cerdà "Llobet"

Apotecaries

8 Nov. Porreres | 22 Nov. Vilafranca
15 " St. Joan | 29 " Ariany

Glosa

Al bar nou d'Es Revolt

En es Revolt d'En Comelles
no heu vist es bar nou que hi ha;
en lletres grosses està
perquè se fixin en elles,
i en es Ponent, vidrieres,
i es sol de ple hi pegarà.

L'amo ara és en Gaspar
i acompanyat que estarà
amb sa piscina, en nedar;
s'estiu amb moltes femelles
i ara tindrà aquests problemes
d'haver-se de preparar
si fa comptes de torrar,
si no en té, de comprar esgrelles
i aprendre a fer paelles
que això ho solen demanar.

I si agrada es preguntar
ses cuïneres, qui són elles,
mai brinden per ses darreres;
si és bona, solen tornar.

Amador Font

MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

BIGUES - BLOCS - RAJOLES - AÏLLAMENTS
TRANSPORT PROPI - PINTURES - XEMENEIES
DISSABTES MATÍ OBERT

Crta. Montuïri - Porreres, Km. 1 - Tlf. 64 66 95

MONTUÏRI

No renunciar a les terres

Sempre s'han venut i comprat cases i camps. Ja fa anys que arriben estrangers i s'instal·len entre nosaltres; sempre els ha agradat el nostre país. Ara bé, mai com ara s'havia vist una venda i una compra tan generalitzades de les millors cases i terres de Mallorca. Quan hom ven, vol treure'n el millor guany econòmic. No és, doncs, estrany que es vengui a qui més paga. Però resulta que els europeus -en aquest cas predominen els alemanys a causa de l'alt valor adquisitiu del marc- són els qui més poden pagar, oferint molt per damunt de les possibilitats dels mallorquins i provocant una alarmant pujada de preus. Així tenim actualment una gran part de terres i cases de Mallorca venudes als estrangers, essent els alemanys els qui tenen en mans seves més d'un 25% de l'illa. I la venda i la compra continuen no se sap fins quan. Som europeus i anam cap a una positiva integració del continent, però la unitat de països mai no es pot fet sacrificant els drets bàsics constitutius dels seus diversos pobles, sobretot dels més petits i pobres. *¿Hem de renunciar els mallorquins a la nostra terra, a la nostra cultura i a la nostra identitat davant el domini d'altres gentes, llengües i cultures ja presents dins l'illa?* Això serà prest una realitat si els nous habitants de Mallorca no s'integren (el seu gran nombre ho dificulta molt), si els mallorquins no adoptam una postura clara i activa de defensa de la nostra terra i dels nostres costums. *Cal aturar la venda massiva de cases i camps.* Mallorca no serà dels alemanys si els mallorquins no la venem. En tot cas podem llogar, però mai vendre! L'actitud de resistència i valentia, davant propostes econòmicament enlluernadores, pot esdevenir ingènua o heroica. És per això que els ciutadans necessitam urgentment una decisió i immediata actuació dels poders polítics i dels estaments oficials més propers al poble. Opinam que l'objectiu, constantment mantingut per molts de polítics, d'augmentar els guanys econòmics ha prevalgut generalment sobre la defensa dels drets i de les llibertats fonamentals de la nostra terra i de la nostra gent. El repte actual és clar: *calen lleis, valentes i aplicades, que ga-*

rantitzin el valor de la cultura autòctona, del progrés equilibrat i de la integració respectuosa de tots els habitants de Mallorca. Hem d'esperar que els servidors del poble sabran trobar camins legals adients; les lleis neixen de les necessitats i han de servir sempre als ciutadans. Mallorca requereix ara aquest esforç i servei.

(De Drets Humans i Justícia i Pau)

Curiositats històriques Inquisicions

L'any 1663 fou dictada una inquisició fiscal contra les següents persones que vivien a Montuïri: Gabriel Soler, Bartomeu Gomila (de malnom Pau) i Moyana, inculpats d'haver mort a arcabussades la persona de Joan Batle (de malnom Violat) i a la vegada una altra contra Gabriel Miralles (de malnom Treufoc), traginer, aquest per no haver acusat com tenia obligació. No figura la pena imposada.

Un fotografia antiga amb cusses

L'home és el padri "Tarric", de Isabel Lladó Fiol. La dona vella és una tal Rigo, de llinatge. No en sabem res més, però sí ens han dit que el padri no es volia retratar de cap manera, perquè tenia por; però a la fi el convenceren perquè sortissin retratades les cusses. La jove de esquerra amb l'escopeta és la mateixa Isabel Lladó Fiol.

(Foto de P. Mascaró, de principis de segle)